

9 771331 883006

40 GODINA ZA BOGA I HRVATSKU DRAGU

KATOLIČKO GLASILO

RUJAN - LISTOPAD 2016. • GODINA XL
BROJ 9-10 • ISSN 1331-8837 • CIJENA 10 KN

PAPA FRANJO:
Rat podjela
je prljavi rat!

IZ SADRŽAJA:

- Političari i isповједаonica • Zrinski - primjer našeg nemara •
- Zapis o Berniniju • Nasilne video - igrice • Zašto brbljamo u crkvi?

Podjele uništavaju Crkvu

**Papin nagovor
na misi u Domu
Svete Marte**

Tražim od vas da učinite sve što je moguće kako ne bi uništili Crkvu podjelama, bile one ideološke, plod pohlepe ili ambicije, ili pak ljubomore

Komentirajući današnji odlomak poslanice sv. Pavla Korinćanima, u kojoj apostol prekorava korintsku zajednicu zbog podjele i svađa (1 Kor 11,17-26.33), Papa Franjo je istaknuo, kako prenosi Radio Vatikan, da "vrag ima dva moćna oružja u uništavanju Crkve, a to su podjele i novac". Tako je od samog početka: "ideološke i teološke podjele ranjavale su Crkvu. Vrag sije ljubomore, ambicije, ideje – sve kako bi razdvajao! Ili pak sije pohlepu". I kao poslijе rata "sve je uništeno. A vrag odlazi zadovoljan. A mi, naivni, nasjedamo na njegovu igru". "Rat podjele je prljavi rat – ponavlja Papa – poput terorizma", terorizam ogovaranja u zajednicama, terorizam jezika što ubija, "baca bombu i uništava". "Podjele u Crkvi ne dopuštaju Kraljevstvu Božjem da raste, upozorava Papa, ne dopuštaju da se Gospodin pokaže takav kakav jest. Podjele čine da se vidi jedna

strana, ili druga koja je protiv ove... Uvijek protiv! Nema ulja jedinstva, melema jedinstva. A davao nastavlja, ne staje na zajednici, već ide baš u korijen kršćanskog jedinstva. I to se dogodilo tu u gradu Korintu i Korinćanima. Pavao ih kori jer su podjele stigle do korijena jedinstva – do euharistijskog slavlja". Korinčani se dijele na bogate i siromašne upravo tijekom euharistijskog slavlja.

**PODJELE UNIŠTAVAJU
CRKVU, A NEČASTIVI SE
TRUDI NAPASTI SAM
KORIJEN JEDINSTVA,
EUHARISTIJSKO SLAVLJE,
REKAO JE PAPA FRANJO NA
MISI U DOMU SVETE MARTE,
NA SPOMEN-DAN IMENA
MARIJINA.**

Isus – naglašava Papa – moli Oca za jedinstvo, ali vrag pokušava uništiti baš jedinstvo. "Tražim od vas da učinite sve što je moguće kako ne bi uništili Crkvu podjelama, bile one ideološke, plod pohlepe ili ambicije, ili pak ljubomore. I iznad svega, molite i čuvajte izvor, korijen jedinstva Crkve, Tijela Kristova, čiju žrtvu svakoga dana slavimo u Euharistiji". Sveti Pavao govori o podjelama među Korinćanima, prije 2000 godina, no Pavao bi to isto mogao reći i danas, svima nama, današnjoj Crkvi, ponavlja Papa Franjo zamišljajući Pavlov prijekor: "Braćo u ovome vas ne mogu pohvaliti, jer se ne okupljate zbog dobra, već zbog onog što je lošije."

Crkva, zajednica, ako je okupljena iz kri- vih razloga, čini veliku štetu, i koristeći teške riječi, Sveti Otac upozorava kako se tada u euharistijskom slavlju onečišćuje Tijelo Kristovo. "Pavao sam govori, u drugom tekstu: 'tko nedostojno jede i piye Tijelo i Krv Kristovu, jede i piye svoju osudu'. Molimo Gospodina za jedinstvo Crkve, da ne bude podjela. I za jedinstvo u korijenu Crkve, a to je Kristova žrtva koju svakoga dana slavimo", zaključio je Papa.

NA GRIJEHU SE NE SMIJE GRADITI!

Još jedni izbori su prošli. Pobijedili su naši. Vladimir Šeks sve je zapazio izjavom o lažnoj slici hrvatske politike. Znači, bavit ćemo se i dalje politikom i ona nama. Morat ćemo ocijeniti svoju ulogu i svoj značaj pred onima koji nas pozivaju „na političke barikade“ i pred onima koji pozivaju na bojkot i siju odioznost prema politici

Nama katolicima valja se pozabaviti grijesima koji u političkoj euforiji posebno procvatu – riječ je o traču, ogovaranju i spletkařenju. Koliko se grijeha protiv Boga i bližnjega proljeva samo kroz političku kampanju? Valjalo bi sve aktere, pa i one koji nesuvlivo agitiraju s oltara, provesti na kninsku tvrđavu da učine neobičnu pokoru: da prospu jastuk perja na jakoj buri. Čemu ova slika? Zato jer kršćanski svijet često pričava neobična pokoru što ju je Sv. Filip Neri jednoj ženi odredio za njen grijeh širenja tračeva. Taj joj je svetac iz šesnaestoga (1515. – 1595.) stoljeća – zapravo nebeski zaštitnik mlađih - rekao neka odnese jastuk pun perja na vrh crkvenoga tornja, raspara ga i dopusti da vjetar odnese sve perje. Vjerljatno žena nije očekivala takvu pokoru, kao što ne bi niti itko od nas!

No, pokora se nije sastojala samo u tome. Sv. Filip Neri dao joj je još jedan, teži zadatak. Rekao joj je da siđe s crkvenoga tornja i pokupi perje koje se rasulo po gradu. Razumije se kako sirota žena u tome nije uspjela, a upravo je to Sv. Filip Neri i htio postići, kako bi joj objasnio

razorne posljedice tračanja. Kada se govorom ogriješimo o druge, naše se zlokobne riječi šire te ih nije moguće skupiti natrag. One nastavljaju narušavati nečiju čast i izazivati podjele još puno dana, mjeseci i godina nakon što smo ih izgovorili, jer ih ljudi pamte i prenose drugima. Jednostavno: politika i političari ne smiju biti abolirani od grijeha i ne smije im *-licentia poetica* - svašta biti dopušteno. Stvara se dojam da politika postaje čardak ni na nebu ni na zemlji kojem više ne treba ni Bog, a glavni ideolozi i praktičari zbog specifičnosti zanata ne moraju, čak, niti u ispovjedaonicu. Ne, ne treba priznati takvu pragmatiku, a svi koji je šire u ime nekog fajterstva na koncu će spoznati svoje dezterstvo, izdaju vjere pa i morala.

Još je jedan težak grijeh: kada ružno govorimo o osobi „iza njenih leđ“, kada ona nije prisutna, „kako bismo ocrnilo njen dobro ime.“ Ogovaranje ruši reputaciju osobe i to posebno podlo - potajice. To se može postići iznošenjem laži o nekome, preuvečavanjem njegovih mana, ili pripisivanjem zle nakane nekom njegovu dobru djelu. Ogovaranje ujedno podrazumijeva i namjerno zatajivanje, odnosno, umanjivanje nečijih dobrih

osobina. Možda nećemo izravno kritizirati nekoga tko nam nije drag, ali zato nikada nećemo drugima spominjati hvalovrijedna postignuća te osobe ili njene krjeposti, jer ne želimo pridonositi njenu ugledu.

Sveti Toma Akvinski ogovaranje (klevetanje) smatra težim grijehom od krađe. Pritom navodi Mudre izreke 22,1: „Dobro je ime bolje od velika bogatstva“. Oduzeti nekome dobro ime teži je prijestup negoli oduzeti mu imovinu.

Radi toga se moramo usprotiviti kada netko u našoj prisutnosti počne ogovarati. Trebalо bi nam biti stalo zaštитiti narušavanje ugleda našega bližnjega jednako kao što bi nam bilo stalo zaštитiti njegov dom od pljačke.

Na koncu, još jedan način grješna služenja govorom jest spletkařenje. Slično ogovaraju, ide za tim da potajice okalja nečije dobro ime. No, još je i gore od toga jer ima naročit cilj razaranja prijateljstava. Knjiga Sirahova misli upravo na to, kada kaže: „Proklet bio došaptavač i klevetnik, jer uništiše mnoge koji su živjeli u miru“ (Sir 28,13). Prema Sv. Tomi Akvinskem, spletkařenje je gore i od tračanja i od odgovaranja, jer je prijateljstvo još i veće dobro od časti i dobra imena. Veliki je francuski mislilac Jacques Maritain jednom napisao kako: „davao visi uz povijest poput vampira. Povijest, unatoč tome, ide naprijed i čini to zajedno s vampirom.“ Davao je osuđen djelovati u vremenu. Radi u sadašnjosti, kako bi nam zatrovao srce, ocrnio povijest i identitet, ali i ukrao budućnost. E, o tome valja razmislići i na te zamke ne pasti! Zlo je zlo, makar bilo i u našem dvorištu, u našoj stranci, župi ili karizmatskoj zajednici. Naša trka na ovom svijetu je presudna. Unatoč svekolikim preprekama – političkim i duhovnim – možemo poručiti davlu samo ovo: „Nećeš davle, lako do kršćanske dušel“ Za mnoge je još uvijek ispit savjesti prioritet, a sakrament pomirenja svetinja. Čak niti političko *sitnomišlje* to neće promijeniti. I oni će se kad tad susresti sa svojom savješću, s Bogom i istinom. Na koncu: uvijek čovjek može birati...

STVARA SE DOJAM DA POLITIKA POSTAJE ČARDAK NI NA NEBU NI NA ZEMLJI KOJEM VIŠE NE TREBA NI BOG, A GLAVNI IDEOLOZOVI I PRAKTIČARI ZBOG SPECIFIČNOSTI ZANATA NE MORAJU, ČAK, NITI U ISPOVJEDAONICU. NE, NE TREBA PRIZNATI TAKVU PRAKSU!

NOSIVA SNAGA SV.

Tko danas pohodi u Rimu baziliku Svetе Marije Velike (Santa Maria Maggiore), zapazit će na jednoj stepenici koja vodi prema koru te crkve Berninijev grob koji je svojim djelima zadužio cijeli svijet

Svi koji su bilo kada bili u Rimu na Trgu svetoga Petra dive se velebnim kolonadama koje bi htjele na slikovit način uobručiti cijeli onaj prostor i otvoriti se kao otvorene ruke prema svijetu. Divimo se i unutrašnjosti Crkve svetoga Petra, baldahinu pod kojim slavi Papa svetu misu. Samo su to neka od djela genijalnoga talijanskoga kipara iz vremena baroka, Gianlorenza Berninija. Za današnji Rim nerijetko se kaže kako je to "Berninijev Rim". Od njega nam je ostala rukom pisana oporuka svomu sinu, u kojoj traži da mu se nakon smrti ne podiže nikakav nadgrobni spomenik. Zavrijedio je on zacijelo više od ostalih i spomenik, i mauzolej, zbog svega onoga što je svojim umjetničkim genijem ostavio svijetu. Kao što genijalni Michelangelo nije potpisivao nijedno svoje djelo osim ranoga djela 'Pieta' (naime, na onoj 'lenti' što ide preko Marijinih ramena i grudi stavio je natpis Michael Angelus Florentinus Fecit – Načinio Mihovil Andeo Firentinac, da bi time zauvijek iskazao svoj prkos prema Rimljanim koji su ga omalovažavali), jer sve što je ostavio iza sebe, nosi njegov neponovljiv rukopis, tako je i s Berninijem. Velebnost djela

svjedoči o neponovljivosti toga genija i jedinstveni je vidljivi spomenik tomu geniju. U oporuci jednostavno moli svoga sina da ga se pokopa ispod neke stepenice, a kao razlog navodi: "Tek kad je život postao stepenicom za druge, on se do kraja ispunio!" Život se isplatio kad je postao stubom, osloncem za druge! Tko danas pohodi u Rimu baziliku Svetе Marije Velike (Santa Maria Maggiore), zapazit će na jednoj stepenici koja vodi prema koru te crkve grob toga velikoga kipara koji je svojim djelima zadužio cijeli svijet. Svi smo mi na(d)zidani na teme-

ljima, svi imamo tlo pod nogama. Svi smo mi u Kristovoj Crkvi, svi nazidani na temeljima apostola i svetaca, gdje je zaglavni kamen sam Isus Krist. Nerijetko se nad grobovima svetaca podizalo crkve i svetišta. Time kao da se želi i nama poručiti: Kao što je vjera imala svoj hod kroz stoljeća i povijest, vremenom ona prerasta i u duhovnu i tvarnu arhitekturu našega života. Na tim mjestima otkrivamo kakve temelje i stubište pojedino zdanje treba, koje nosive stupove i koje vezivno tkivo, kakvu armaturu, da bi kuća i našega životnoga zdanja opstala, da se ne bi urušila. Da bi društvo moglo sigurno kročiti u budućnost, trebaju mu na tome putu pojedinci, veličine koje imaju i svijest i spremnost postati drugima stepenicom, sigurnim osloncem, nosivom stubom. Stepenice moraju moći nositi, moraju izdržati opterećenje. Opterećivosti i nosivosti nema bezukorjenjivanja i dubokoga uzemljivanja, dubokoga zatemeljivanja, u prošlost, bez svijesti o vlastitim korijenima, odakle dolazimo te kamo idemo. Tek to daje jasan smjer prema budućnosti. Sve se to opet dade zorno oslikati slikom stuba. Sveci kao uzori utjelovljuju te stube. Povezanost s prošlošću, pogled prema budućnosti, prema gore. Stepenice, kao što znamo, redovito vode prema gore, uzlazno, ili u kriptu, silazno. U njihovo je naravi da nas sile na korak dalje, na njima se ne može ostati ili zadržavati. Ako vjera u Boga ne tvori temelj i ne usmjeruje pogled prema čovjeku i društvu, nemoguće je iskusiti nebo kao zaštitu nad svojom glavom. Veliki problem suvremenoga čovjeka jest duhovna neuđomljenost kao i tjelesna bezavičajnost.

**SVECI NIKADA
NE ZASTARIJEVAJU.
NIKADA NE GUBE
NA CIJENI NI ZNAČENJU.
ONI SU STALNI SVJEDOCI
MLADOSTI NAŠE CRKVE.
POVIJESNI IZVORI NAM
JASNO SVJEDOČE ZA NJIH
KAKO SU SMATRALI SEBE
DJECOM BOŽJOM**

VETOGA I SVETIH

Suvremeni čovjek nije nigdje kod kuće, nije se on nigdje ini u čemu udomio. On je stalno u pokretu, na kotačima, putuje iz mesta u mjesto, vječni latalica, nomad, ali u konačnici ne zna ni odakle dolazi ni kamo ide. Kamo idemo? Doma! Kući, u zavičaj! – To je moguće izreći samo ako postoje vrijednosti i istine koje nadilaze vidljivu pojavnost, puku materijalnost i funkcionalnost. Vječni Odisej koji se ne vraća na svoju Itaku.

Tko je bliz svecima, tko je udomljen u životima svetaca, tko se s njima osjeća bliskim i u zajedništvu, otkrit će uz njih zavičaj i dom. Njihova povijest, njihov život posreduje i nudi sigurnost, u njihovim životima vjera poprima novo lice. Sveci su svi zaređeni nešto kao stube, oni nam pružaju u ruke ljestve prema nebu. Oni imaju nutarnju privlačnu snagu. Sveci nikada ne stare. Nikada ne gube svoje značenje i vrijednost. Oni su trajni svjedoci kako je Crkva mlada, nova u Duhu Svetome. Sveci nisu nikada ljudi ili osobe prošlosti. Nisu to muževi i žene od juče. Naprotiv, oni su uvijek muževi i žene od sutra i za sutra, oni su osobe u Kristovoj riječi i osobi zajamčene nam i obećane budućnosti. Oni su svjedoci budućega svijeta. Tko se u kriptama velikih crkvenih zdanja spusti do grobova svetaca i velikana naše vjere, može iskusiti i sebi posvijestiti kako su ti velikani vjere utkani i u duhovnu ali i tvarnu arhitekturu naših zdanja i crkava, može istodobno doživjeti kako je povijest slojevita, kako protječe, stoljećima i tisućljjećima. Povijest je slaganje sloja na sloj, redanje stube za stubom. Naša se vjera temelji na sigurnostima i jamstvima za koja su oni

**TKO JE BLIZ SVECIMA,
TKO JE UDOMLJEN
U ŽIVOTIMA SVETACA,
TKO SE S NJIMA OSJEĆA
BLISKIM I U ZAJEDNIŠTVU,
OTKRIT ĆE UZ NJIH
ZAVIČAJ I DOM**

živjeli. Sveci su životni orijentiri, a ta sigurna orijentacija čini svece nosivim stubištem naše vjere u vremenima društvenih promjena i prevrata. Mnogi likovi ili kipovi prikazani su kako na svojim ramenima nose cijela crkvena zdanja. Utemeljitelji mjesnih crkava, veliki misionari, ili konkretno sveti Franjo Asiški. Oni nose velebnja zdanja. Samo onaj tko je osobno čvrst u vjeri, može biti i drugima snažni oslonac. Samo onaj tko se s Kristom poistovjeti, postaje osoba kadra u vjeri drugima posredovati identitet. Taj nutarnji sklad podaruje životima svetaca kao uzora specifičnu privlačnu snagu. U vremenu i društvu u kome je mnogo toga u prijelomu i mijeni, sve više pokreće ljudje pitanje: Prema čemu se usmjeriti, prema čemu i kome se orijentirati? Na što se smijem osloniti, u što se mogu pouzdati? Što nas nosi u vremenima kad je toliko toga krajnje nestalo i nepouzdano: Koja i kakva osvijedočenja, životne odluke, odnosi, radna mjesta, standard, životni osjećaji? Sve se više govori kako ljudi traže vjeru, kako im treba orijentacija, kako je život nesiguran i nepregledan. Trebaju nam osobe s jasno izraženim pro-

filom. Živimo u vremenu u kome se nude i kupuju proizvodi i mišljenja samo ako imaju oznaku ili naljepnicu 'light' - lagano.

Za razliku od toga nama treba čvrstoća, tvrdo uporište, nosiva snaga osobe, pojedinca, mišljenja, uvjerenja. Nosivost stubišta mjeri se prema prvoj, donjoj stepenici. U vremenu kad je mnogo uzdrmano u samoj Crkvi i na kušnji, sve je žurnije i preće pitanje: Što može ostati u ovim svjetskim mijenjama? Što čovjeka održava kroz sve promjene?

Čak se i psalmist pitao u svojoj nevolji: „Kad su temelji uzljuljani, što da učini pravednik?“ (Ps 11,3).

Na početku našega vjerovanja i vjere imamo Krista, imamo apostole, imamo neuzdrmljivo svjedočanstvo pojedinaca koji su dali svoje živote za svoja uvjerenja. Sav Novi zavjet svjedoči o tome, zorno svjedočanstvu pruža nam rana Crkva, apostolski oci, sveodreda mučenici za vjeru.

Sveci nikada ne zastarijevaju. Nikada ne gube na cijeni ni značenju. Oni su stalni svjedoci mladosti naše Crkve. Povijesni izvori nam jasno svjedoče za njih kako su smatrali sebe djecom Božjom. Dijete je uvijek mlado. Ljudi čute privlačnu snagu svetaca kad prepoznaju u njima bitne crte koje mogu i danas podariti kršćanima misionarsku privlačnu snagu. Možda nam i danas treba hod u (duhovne) katakombe, duboko pod zemljom, da ondje iznova zatemeljamo na temeljima Duhu i Evanđelja obnovu sebe i Crkve u Duhu Božjem. Marija je tu velika pomoć, ona je na Duhove uz apostole istinska Duhonositeljica.

Radikalnim se feministkinjama ne sviđa stav Crkve prema pobačaju. Homoseksualci, pak, prozivaju crkveni nauk o braku i spolnosti. Pritaže eutanazije prigovaraju protivljenju takozvanom „ubojsvstvu iz milosrđa“. Bioetičarima se ne sviđa to što Crkva brani kloniranje ljudi, oplodnju *in vitro*, kao i brojne druge oblike reproduktivne tehnologije.

Čak i unutar same Crkve ne manjka kritike. Brojni bračni parovi žele posegnuti za kontracepcijom ili sterilizacijom. Samci žele da Crkva ublaži svoj stav o čistoći. Tu su i liberali koji zahtijevaju zaređenje žena za svećenike. Ima i svećenika koji žele da Crkva izmjeni svoj nauk o svećeničkom celibatu.

Sudeći prema pravoj bujici kritika upućenih Crkvi može se steći pogrešan dojam da nije ostalo više ništa što bi se moglo smatrati pozitivnim. Neki već smisljavaju kako pokopati „tu zastarjelu religiju“ i odlučiti se za neki oblik svjetovnog humanizma u post-kršćanskom svijetu. Postaje jasno kako mnogima u našem sadašnjem svijetu, nije nimalo lako prihvatići Krista. No, promatrati Krista očima svijeta, posebno je opasna stvar.

U djelu „Znak osporavani“, utemeljenu na privatnim duhovnim vježbama što ih je tadašnji biskup Karol Wojtyla održao Papi Pavlu VI., pronalazimo vrlo zanimljivo, pa čak i ohrabrujuće spominjanje članka koji se pojavio 1965. godine u novinama što ih izdaje poljska udruga ateistâ i slobodoumnikâ. Autor članka je Leszek Kolakowski, marksistički ateist. Članak je naslovljen: „Isus Krist, prorok i reformator.“

Kolakowski tu tvrdi da postoji niz temeljnih vrijednosti i značenja koji proizlaze isključivo iz kršćanstva. U te kršćanske vrijednosti, što ih svjetska kultura duguje kršćanstvu, ubraja:

- 1) zamjena zakona ljubavlju;
- 2) ideal okončavanja uznositosti u međuljudskim odnosima;
- 3) istina kako čovjek ne živi samo o kruhu;
- 4) dokidanje poimanja „odabrana naroda“ (čime se ostvaruje istinski „katoličko“, odnosno, svekoliko poimanje ljudskoga društva);
- 5) činjenica da svijet trpi od organske nesavršenosti.

Koliko bi svijet danas bio u gorem stanju da se te vrijednosti nikada nisu pojavile? Ne bi li bilo posve sumanuto dokinuti izvor toga, itekako dragocjena, naslijeda? U tom je smislu nadasve ohrabrujuće primjetiti kako je nevjernik, koji piše za

Što svjetska kultura duguje kršćanstvu?

Kristove riječi: „Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta“, nisu samo utješne, već su i poticajne. Krist nam nije rekao kako će nasljedovati Ga biti lako i da ćemo pritom uživati svesrdnu potporu svijeta

ateističke novine, spreman prznati neprocjenljivost onoga što - barem u moralnome smislu - suvremenim svijet duguje Kristu i Njegovoј Crkvi. Sličnu pojavu nalazimo u knjizi što su je 2006. godine, pod naslovom „Bez korijenâ“, napisali Benedikt XVI. i Marcello Pera, ilustrirajući kako dvojica autora - jedan Papa, a drugi ateist, imaju puno toga

zajedničkog s obzirom na to koliko cijene katoličko naslijede.

Mi se, kao katolici, trebamo zapitati kako ove, kao i druge kršćanske vrijednosti, učiniti plodonosnima. Kristove riječi: „Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta“, nisu samo utješne, već su i poticajne. Krist nam nije rekao kako će nasljedovati Ga biti lako i da ćemo pritom uživati svesrdnu potporu svijeta. Naprotiv, ponudio nam je svoj Križ. Sv. Ivan Pavao II. je ovako poučavao: „Nije dovoljno samo jednom u životu reći: vjerovat ću! Potrebno je to uvijek iznova ponavljati, svaki puta kada se pojave poteškoće. Poteškoće su itekako prisutne, kada trebamo svakodnevno uzimati svoj križ. Tada Krista nije lako prihvatići, ali je On upravo tada stvarniji no ikad... Kada se poklonim toj istini, osjećam se kao učenik uistinu predivnoga Učitelja.“

Svakodnevna molitva otvara vrata milosti. Po molitvi jasnije uviđamo kako Krist daje mudrost koju svijet ne može dati. Većinom možemo reći kako je svijet za nas i previše prisutan. Okružuje nas i

**STOGA SI NE BISMO
SMJELI DOPUSTITI
DA NAS SVIJET ODVEĆ
OPĆARA. NAIME, UPRAVO
NAM SVIJET NEPRESTANO
NUDI STVARI KOJE IZLAZE
IZ MODE, DOK JASNO
UVIĐAMO KAKO NJIHOV
ČAR NEMA NIKAKVU
TRAJNU MOĆ**

SPOMENICI NACIONALNOG IDENTITETA EXEGI MONUMENTUM

Ako spomenik nije bilo moguće ostvariti na jubilejske obljetnice sigetske bitke 1866, 1916. i 1966, treba li da tako bude i danas, kada imamo svoju, hrvatsku državu?

Piše: Dr. sc. Vladimir Lončarević

Ašto Hrvatska ima? Što primjerice jedan japski turist može ponijeti kao trajnu sliku koja će ga sjećati na Hrvatsku? Lijepo je što će fotografirati našu zagrebačku prvoštolicu, Dubrovnik, Trogir, pulsku arenu, Zrinjevac... Upravo će tu možda upitati tko je bio čovjek po kojemu je trg nazvan, pa će se, kad mu objasnimo, zacijelo začuditi zašto nema spomenika? To više što je možda čuo, pa i zapjevao „U boj, U boj“ iz slavne Zajčeve opere – naime, japanski zborovi, i to na hrvatskom!, rado pjevaju tu čuvenu ariju jer cijene junashtvo našegga velikoga vojskovođe - ali s p o m e n i k a Zrinskomu neće naći. I dok su Mađari podigli monument u Sigetu u spomen velikoj bitki, mi smo (za)ostali samo na imenu trga. I, eto, iako nijedan naš junak nije većma i s više divljenja od „Hrvatskoga Leonida“ opjevan - od Brne Karnarutića, Kačića, Petra Zrinskog, Vitezovića, do Velimira Gaja, Ivan Dežmana, Matije Bana, Krste Pavletića... - ni nakon sto pedeset godina od odluke da mu se podigne

spomenik u Zagrebu spomenika još nema! Lijepo je da ga imaju Konjščina i Čakovec, ali što vrijedi kad ga Zagreb nema!? Eno samo slike Hinka Brodovina, koju je Čikoš-Sesija obnovio, tamo na uglu Zrinskog trga u vitrini kod ljekarne, koja nas tužno podsjeća na taj dug. Pa ako spomenik nije bilo moguće ostvariti na jubilejske obljetnice sigetske bitke 1866, 1916. i 1966, treba li da tako bude i danas, kada imamo svoju, hrvatsku državu?

Nažalost, Zrinski je samo jedan primjer našega nemara. Još je bolnije pitanje: ima li opravdanja što prvi hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman nema spomenik u g l a v n o m e gradu? Kakve to veze ima s ideologijom? Zar je samostalna Hrvatska, koja je, evo, sada i članica

Europske unije, za „jedne“, a za „druge“ nije? Zar je Zagreb najgori u iskazivanju počasti najzaslužnijemу čovjeku za hrvatsku slobodu i neovisnost? Toliki gradovi i gradići u Hrvatskoj iskazali su Tuđmanu počast nazivima trgova i ulica u centru i podizanjem spomenika. Nije li vrijeme da i Zagreb taj dug na pravi način ispuni? ■

guši, pokušavajući nas zatočiti i okameniti u trenutku: sveprisutan je u medijima, u trgovini i reklamama, na radnome mjestu, u zabavi, obrazovanju, politici, i javnim ceremonijama. Ipak valja znati, Krist je Onaj koji oslobađa, a to vrijedi za sva vremena i sve ljudе. On nikada nije „demodiran“ - zastario, niti pak moralno nevažan. Prisutan je za nas onoliko koliko Mu to želimo dopustiti: po molitvi, sakramentima, i ljubavi.

Dobro je - u vrijeme kada su se nad svijet nadvili tamni oblaci – promišljati kako ljudska i kulturna vrijednost kršćanstva nije skrivena ni od ateista koji su spremni priznati nepobitne povijesne činjenice. Stoga si ne bismo smjeli dopustiti da nas svijet odveć opčara. Naime, upravo nam svijet neprestano nudi stvari koje izlaze iz mode, dok jasno uviđamo kako njihov čar nema nikakvu trajnu moć. Moramo Krista učiniti središtem svoga svijeta, - svijeta u kojemu nas promjena ometa, dok i dalje tragamo za istinom i smisлом.

Ponovimo, kako je biskup Krakova, nekoć budući papa Ivan Pavao II., podsjetio svoga duhovnoga vježbenika, Papu Pavlu VI.: „Bog nije ograničen vremenom, nego dolazi u svaku dobu, uvijek u potrazi za svojim stvorenjem - čovjekom. Došavši jednom, dolazi neprestano, pa tako ujedno i danas.“ ■

Bernard Nathanson zanimljiva priča

Nakon što je 1979. izvršio posljednji pobačaj i deklarirao se u javnosti kao protivnik tih teških čina, Nathanson je 1985. snimio film *Nijemi krik* koji prikazuje ultrazvuk djeteta u utrobi kako nestaje pod instrumentima liječnika koji vrši pobačaj. Slično se ponavlja i u dokumentarnom filmu *Pomrćina uma*, u kojem se vrlo jasno iznose i objašnjavaju različiti postupci pobačaja. Ujedno je objavio i niz vrlo utjecajnih knjiga, uključujući *Abortig America*, napisanu 1979. zajedno s Richardom Ostlingom, tada novinarom časopisa *Time* za vjerska pitanja, u kojoj je razotkrio prijetvorne i nečasne početke pokreta u prilog pobačaja te opovrgao argument kako pobačaj nije štetan za ženu.

U više je navrata priznao kako je, zajedno s drugim zagovornicima pobačaja, šezdesetih godina prošloga stoljeća lagao o broju žena koje su u to vrijeme umrle uslijed nelegalno izvršenih pobačaja, po-

Prije pet godina - 2011. - umro je u 84. godini jedan od najpoznatijih ljudi na svijetu, američki liječnik Bernard Nathanson. Za života je prošao čudan put. Nakon što je usmrtio na tisuće djece, postao je najveći zagovornik pokreta protiv pobačaja i snimio film „Nijemi krik“. Nakon godina nevjere, 1996. krstio ga je kardinal John O'Connor.

večavajući brojku sa svega nekoliko stotina na čak 10.000, kako bi stekli pristaše za svoju stvar – legalnost pobačaja!

U svojoj autobiografiji iz 1996. godine nazvanoj *Ruka Božja*, ispričao je svoju priču o putovanju od zagovornika do protivnika pobačaja, rekavši kako su ga slike nove ultrazvučne tehnologije sedamdesetih uvjerile kako je i nerođeno dijete već čovjek. Iznoseći goleme izazove vezane uz ponovno uspostavljanje etike koja štiti nerođeni život, zapisao je: "Pobačaj danas predstavlja čudovište tako nezamislivo golemlim razmjera te je čak i sama pomisao natjerati ga natrag u kavez... neizrecivo apsurdna. Pa ipak, upravo je to naša zadača - pravi 'herkulovski' pot hvat." Sa žaljenjem je, također, ustvrdio: "Ja sam jedan od onih koji su pridonijeli nastupanju ovoga barbarskoga doba."

Nathanson je svjedočio da je, kao ravnatelj različitih bolnica, „odgovoran“ za 60.000 pobačaja, dok je buduće liječnike uputio u vršenje daljnijih 15.000 pobačaja, a sam je izvršio 5.000 pobačaja,

uključujući i jedan vlastita djeteta što ga je s tadašnjom djevojkom začeo u šezdesetima.

Gotovo puno desetljeće nakon što je postao protivnik pobačaja, Nathanson se deklarirao kao nevjernik, ali je 1996. primio katoličko krštenje iz ruku kardinala Johna O'Connora, na svetoj Misi u njutorškoj katedrali Sv. Patrika. Od kardinala je ujedno primio i prvu Pričest te svetu Potvrdu.

O svome je krštenju rekao: "U meni je vladala prava bujica osjećaja, a onda je nastupilo ozdravljenje, kada me dotakla voda. Oko sebe sam čuo same blage glasove i doživio neizreciv mir. Napokon sam pronašao svoje utočište." Među koncelebrantima na svetoj Misi bio je i otac C. John McCloskey, svećenik kongregacije *Opus Dei*, koji je Nathasona prethodnih godina upućivao u katoličku vjeru. "Bio je pravi prorok protiv pobačaja," izjavio je kasnije otac McCloskey. „Vidio je nastupanje sveukupne kulture smrti te je bio svjestan kako je pobačaj samo 'vrh

**SAM JE IZVRŠIO
5.000 POBAČAJA,
UKLJUČUJUĆI I JEDAN
VLASTITA DJETETA ŠTO
GA JE S TADAŠNJOM
DJEVOJKOM ZAČEO
U ŠEZDESETIMA**

ledenoga brijege'." Nathanson je oca McCloskeya povremeno posjećivao kroz čitavo desetljeće, a onda je jednoga dana godine 1994. jednostavno izjavio kako želi postati katolik.

Nathansonova je krsna kuma bila Joan Andrews Bell, koja je odležala više od godinu dana u zatvoru jer je blokirala ulaze u ustanove u kojima su se vršili pobačaji. Imala je prilike s Nathansonom razgovarati telefonom u veljači 2011., kada je već jedva imao snage izgovoriti nekoliko rečenica. "Rekao je kako moli za nas, a ja sam uzvratila kako ga volimo te kako i mi molimo za njega." posvjedočila je. "Pamtiti ćemo ga kao vrlo snažnog zagovornika nerođenih beba. Jedna se činjenica isticala, kroz sve ove godine što sam ga poznavala: duboko je žalio radi svega što je učinio u prilog pobačaja. Sjećam se kako je postio; jako je puno postio kako bi dao naknadu za ono loše što je učinio."

Rekla je kako je imao "duboko i nježno srce," te je, jednom uvidjevši istinu o pobačaju, bio odlučan zaustaviti ga. "Bio je poput Sv. Pavla – nekoc velikoga progonitelja Crkve, koji je, ugledavši svjetlo Kristovo, postao možda i najveći apostol Evandelja. Dr. Nathanson bio je takav nakon svoga obraćenja. Išao je po čitavome svijetu i govorio o nerođenim bebama i zlu pobačaju. Bilo je divno iskustvo biti njegova krsna kuma i gledati kako se sve više i više približava Kristu."

Splitski Verbum objavio je 2009. njegovu knjigu „Iz smrti u život“ koju svakako vrijeđi iščitati.

Jesmo li sposobni činiti dobro?

Budući da je zakon dobra i zla upisan u srca sviju, mnoge filozofije i religije o dobru i zlu uče s razmjernom točnošću. Ono što, međutim, nisu sposobne učiniti jest izlječiti bolest grijeha

Piše: J. Budziszewski

Pitanje: „Jesmo li sposobni činiti dobro bez Boga?“ može se shvatiti na dva različita načina. Možemo li „znati“ što je dobro ukoliko ne „poznajemo“ Boga? Zaključujemo da se na to pitanje shvaćeno površno, može odgovoriti potvrđno, ali je zato u dubljem smislu odgovor na njega svakako niječan. Razmotrimo sada drugi smjer. Možemo li „činiti“ dobro ako ne „naslijedujemo“ Boga? Odgovor je isti kao i u prethodnome slučaju: i da i ne, ali uglavnom ne. Strana koja se odnosi na potvrđan odgovor jest ta da – kao što svi znaju – čovjek koji ne slijedi Boga ponekad može postupiti ispravno. Ponekad može reći istinu, ponekad iskazati milosrdje, ponekad vlastite interese ostaviti po strani u korist nekog drugoga. Problem, međutim, leži u tome što takvo nešto nije dovoljno. Bog je potpuno svet, a mi to nismo. Kada je Mojsije zatražio ugledati Boga licem u lice, Bog je to odbio, jer bi to Mojsija stajalo života. Kada je veliki prorok Izaija primio samo mali uvid u slavu Božju, povikao je: „Jao meni, sa mnom je svršeno!“ Kada je slava Božja ispunila negdašnji hram i snažni su muškarci popadali na tlo. Oni su bili pravednici, ali, kako veli Sv. Pavao – svi su sagriješili i ne zasluzuju slave Božje.

Jednom me prigodom netko od mojih studenata zamolio može li sa mnom porazgovarati o Bogu. Pristao sam. Rekao mi je da ne vidi zašto ne bi mogao biti dobar i bez Boga. Zamolio sam ga neka mi to pojasni. Odgovorio je: „Zato što smatram da sam čovjek 'na mjestu'.“ Odgovorio sam mu:

„Ako misliš da je to za Boga dovoljno, imaš o Njemu prilično nisko mišljenje.“ Isprrva je bio šokiran, ali onda sam ga pitao misli li da bi tjedan dana mogao izdržati bez sebičnosti, zamjerenja i požude. Potom sa ga pitao bi li mogao bez toga izdržati jedan dan, jedan sat, deset minuta. Shvatio je što sam želio reći, jer je bio svjestan da ne bi mogao. Sam po sebi, ne bih mogao niti ja.

Vidite, pokušavajući živjeti bez Boga, iznutra smo nastradali. Jest, zahvaljujući Njegovom milosrđu, u nama još uvijek ima i nekih dobrih stvari, ali se niti jedna od njih ne nalazi u svom izvornom zdravom stanju. Ne samo što smo slomljeni, nego sami sebi ne možemo pomoći. Biste li mogli sami na sebi izvršiti operaciju očiju ili sami sebe liječiti od ludila? Pretpostavimo da ste ostali bez ruku: biste li ih se sami mogli prišiti natrag? Naša je bolest uslijed grijeha pomalo nalik na to. Možemo žudjeti voljeti čisto, ali su naše želje postale idoli koji nas nadziru. Možemo žudjeti za svetošću, ali nam se pravednost prometnula u opravdavanje samih sebe, koje nama vlada. Možemo se željeti izmiriti s Bogom, ali ne možemo prestati željeti sami biti središtem svijeta.

Budući da je zakon dobra i zla upisan u srca sviju, mnoge filozofije i religije o dobru i zlu uče s razmjernom točnošću. Ono što, međutim, nisu sposobne učiniti jest izlječiti bolest grijeha. Ma kako točan bio, niti jedan nauk sam po sebi to ne može. „Rak“ od kojega svi bolujemo zahtijeva više od nauka. Potreban mu je božanski „kirurg“ - sam Bog - dok njegova „operacija“ nosi ime Isusa Krista.

www.caholiceducation.org

ASKETIZAM VLADANJE DUŠOM

Ašketizam znači, putem samodiscipline i postavljanja granica samome sebi, razvijati se iznutra prema vani, visoko pritom cijeneći život, kako bi mogao biti plodonosan na razini njegova najdubljega značenja.

Asketa je čovjek koji dobro vlada sobom. Da bi to mogao, mora prepoznati ono što je u njemu još uvjek loše i čvrsto odlučiti to ispraviti. Mora usmjeravati svoje tjelesne, baš kao i intelektualne „apetite“ i naučiti se biti sloboden od svega što posjeduje, žrtvujući manje dobro u korist onoga većega, ako je potrebno. Mora se boriti za unutarnje zdravlje i slobodu – protiv makinacija reklama, poplave napadnoga senzacionalizma, kao i protiv buke, u svim njenim oblicima. Mora stići stanovitu udaljenost od stvari i naučiti se razmišljati neovisno; oprijeti se onome što „oni“ kažu. Ulica, promet, novine, radio, film i televizija svi redom nameću probleme samodisciplini,

pa čak i temeljnoj samoobrani. Problemi su to kojih smo rijetko uopće i svjesni, a kamoli da bismo ih pokušali rješavati. Ljudi su posvuda pokleknuli pred silama barbarstva. Ašketizam u tom smislu predstavlja odbijanje pokleknuti, čvrstu odluku suprotstaviti im se, i to upravo u ključnoj „utvrdi“ – onoj koju predstavljamo mi sami. To znači, putem samodiscipline i postavljanja granica samome sebi, razvijati se iznutra prema vani, visoko pritom cijeneći život, kako bi mogao biti plodonosan na razini njegova najdubljega značenja.

Nadalje, potrebno je iznova, posve iskreno, u konačnici odvagnuti egzistencijalno pitanje našega odnosa s Bogom.

Čovjek nije stvoren tako da bi po sebi bio potpun, niti pak uspostavljao odnos s

**ULICA, PROMET,
NOVINE, RADIO,
FILM I TELEVIZIJA
SVI REDOM
NAMEĆU PROBLEME
SAMODISCIPLINI,
PA ČAK I TEMELJNOJ
SAMOOBRANI**

Bogom prema vlastitom nahođenju; njegova se sama bit sastoji u njegovu odnosu s Bogom. Čovjek uopće jedino i može postojati ukoliko je uspostavio odnos s Bogom. Sve, naime, ovisi o tome što pod tim odnosom podrazumijeva i koliko ga ozbiljno shvaća. Način na koji se postavlja prema tome odnosu, određuje temeljne čimbenike njegova značaja. To je jednostavno tako i nijedan filozof, političar, pjesnik, niti pak psiholog, ne mogu to izmjeniti.

Opasno je zanemarivati činjenice, jer su one u takvom slučaju sklene „obiti vam se o glavu“. Kada se nagoni potiskuju ili pak sukobi potpaljuju, nastupaju neuroze. Bog je Stvarnost na kojoj su utemeljene sve druge stvarnosti. Kada Mu život uskrati ono što Mu dužno pripada, život tada obolijeva. Naposljetku: činite sve što valja činiti uvažavajući istinu i činite to u slobodi duha te unatoč - kako izvanjskim, tako i unutarnjim preprekama - hрабro pritom prkoseći sebičnosti, lijenosti, kukavištu i javnome mnjenju. Činite to s posvemašnjim pouzdanjem!

Pritom ne mislim na naslijedovanje bilo kakvog programa, već na jednostavne reakcije koje su oduvijek bile i uvijek će biti ispravne: ne čekajte dok netko zatraži pomoć, već je sami ponudite. Sve činite u skladu sa zdravim razumom i ljudskim dostoanstvom. Recite istinu kada nastupi njezin „čas“, pa makar to izazvalo protivljenje ili čak i ismijavanje. Prihvate odgovornost kada vam savjest to nalaže kao dužnost.

Kada tako postupamo, izgrađujemo put koji će nas - slijedimo li ga iskreno i odvažno - odvesti daleko. Nitko ne može reći koliko daleko, ali svakako onđe gdje se odlučuje o ključnim povijesnim stvarima.

Može se učiniti neobičnim što se naše razmatranje sveprisutnih problema završava na najosobnijoj mogućoj razini, ali koji bi bio smisao razvijanja zamisljane marajući pritom točku s koje one mogu ili pak ne mogu biti ostvarene? Nismo pokušali iznijeti programe niti pak univerzalne lijekove, već pokrenuti inicijativu za plodonosno djelovanje.

Ja sam posuda, a Bog nalijeva napitak!

**Kroz svjedočki kršćanski život
nasljedovao je Isusa Krista, a svoje
misli i meditacije zapisivao je
u svoj *Duhovni dnevnik*. Svjetska
javnost za sve to saznala je tek
nakon dvije godine poslije
Dagove smrti kad su njegovi
tekstovi objavljeni**

Ove godine valja nam se spomenuti 55. obljetnice smrti pomalo zaboravljenog velikana prošlog stoljeća, drugoga Glavnoga tajnika UN-a, švedskog političara i velikog kršćanskog svjedoka, Daga Hammarskjölda (Hamaršelda). Rođen je 29. srpnja 1905. u uglednoj obitelji luteranske vjeroisovijesti. Na međunarodnu scenu stupio je kao Glavni tajnik UN-a 10. travnja 1953. prizegom u New Yorku. Tragično je, u nerazjašnjenim okolnostima, stradao u zrakoplovnoj nesreći 18. rujna 1961 u Kongu.

Kroz svjedočki kršćanski život nasljedovao je Isusa Krista, a svoje misli i meditacije zapisivao je u svoj *Duhovni dnevnik*. Svjetska javnost za sve to saznala je tek nakon dvije godine poslije Dagove smrti kad su njegovi tekstovi objavljeni. Svijet je dobio pravo duhovno bogatstvo, a u kršćanskoj javnosti počelo se govoriti o Hammarskjöldu kao proroku i mistiku. U svakom slučaju, posvjedočio je da se uspješna karijera može stvoriti i graditi na autentičnom evandeoskom duhu, a onda poput kvasca jačati ekumenski duh, povezujući vjere i narode, pomažući svima da nasljeđuju Krista, te čovječanstvo učine plemenitijim i boljim. Za sve zasluge posmrtno je 10. prosinca 1961. Dag Hammarskjöld odlikovan Nobelovom nagradom za mir.

Uz dužno i zahvalno sjećanje ovom velikanu, promislimo i zaronimo u ovaj mali izbor njegovih njegovih misli i duhovnih bisera.

•••

- Kako bi ti htio sačuvati sposobnost slušanja, ako sam nikada ne slušaš. Smatraš posve naravnim kako Bog treba imati vremena za tebe, dok misliš da ti sam ne moraš imati vremena za Boga... Što budeš vjernije osluškivao sebe unutra, bolje ćeš čuti što se događa oko tebe. Samo onaj tko sluša, sposoban je govoriti.

•••

- Bog ne umire onoga dana kad mi više nismo kadri vjerovati u osobnoga Boga, nego mi umiremo onoga dana i od onoga dana otkad naš život nije više prožet trajno novim sjajem onoga čuda, onim izvorima svjetla onkraj svakoga razuma.

•••

- Ja sam posuda, a Bog nalijeva napitak. Bog je onaj koji žeda. A da put poziva završava na križu – to zna svatko tko se pokorava sudbini – makar taj put vodio kroz genezaretsko klicanje te jeruzalemska trijumfalne dveri. Biti slobodan, ustati, sve ostaviti – ne obazirući se ni jednim pogledom natrag...

•••

- Sam ti položaj kao takav nikada ne daje pravo nešto naređivati. Dužan si tako živjeti da drugi mogu prihvati tvoju

zapovijed, a da istodobno ne budu ponizeni.

•••

- Naše djelo mira mora započeti unutar osobnoga svijeta svakoga pojedinoga od nas. Da bismo sagradili za čovjeka svijet bez straha, sami moramo biti bez straha. Da bismo sagradili svijet pravde, moramo sami biti pravedni. I kako se možemo boriti za slobodu, ako sami nismo slobodni u svojim dušama? Kako možemo tražiti od drugih da se žrtvuju, ako nismo sami spremni na žrtvu? Samo u istinitu i iskrenu predanju zajedničkome interesu možemo dosegnuti onu snagu i neovisnost, ono jedinstvo nakane, onu jednakošću prosudbe koji su potrebni, želimo li se pokazati dorasli svojoj zadaći za budućnost, kao ljudi jednoga naraštaja komu je podarena mogućnost graditi u vremenu svijet mira.

•••

- Podari nam duha čistocene da bismo te vidjeli, duha poniznosti da bismo te čuli, duha ljubavi da bismo ti služili, duha vjere da bismo te živjeli – ti – koga još ne poznajem, komu pak pripadam. ti – koga ne razumijem,, koji si me pak posvetio mojoj sudbini. Ti...

Priredio: T. P.

Isus nam nije zapovjedio da ljubimo čovječanstvo, već bližnjega, sve bližnje, stvarne pojedince koje susrećemo, baš kao što je On to činio. Umro je za mene i tebe, a ne za čovječanstvo. Križ na sebi nosi naša imena; na njemu nije napisano ime „čovječanstva“. Lako je voljeti čovječanstvo, jer vas ono neće iznenaditi nezgodnim zahtjevima. Čovječanstvo vam se nikada neće pojaviti na pragu, zaudarajući i proseći.

Također - i opet s prethodnim povezano - krivo shvaćanje ljubavi, jest pobrati je s ljubaznošću, koja je samo jedno od njenih uobičajenih svojstava. Ljubaznost je želja ublažiti nečije trpljenje. Ljubav znači željeti drugome dobro. Otac svoje dijete iz ljubavi može i udariti po stražnjici. A Bog je otac.

Upravo je bolno bjelodano kako Bog nije tek ljubaznost, jer on ne uklanja sve trpljenje, iako posjeduje moć to učiniti. Štoviše, sama ta činjenica — da Bog, koji je svemoguć te može u svakom trenutku čudesno izbrisati sve trpljenje iz ovoga svijeta, svjesno ipak odlučuje to ne učiniti — najčešći je argument što ga nevjernici upotrebljavaju protiv Njega. Prvi argument ateizma proizlazi iz brkanja ljubavi i ljubaznosti.

Što više nekoga ljubimo, to naša ljubav nadilazi puku ljubaznost. Prema kućnim ljubimcima iskazuju tek ljubaznost te stoga, kada trpe, pristajemo na njihovo uspavljivanje „kako bismo ih oslobođili muka“. U Americi raste pritisak za ozako-

Ljubavi ljubav

Ljubav zahtijeva tri stvari: onoga koji ljubi, onoga koji je ljubljen i odnos između njih. Kada bi Bog bio samo jedna Osoba, mogao bi biti Onaj koji ljubi, no ne i ljubav sama

njenjem eutanazije (dosad su je ozakonili samo, u prošlosti, nacistička Njemačka te, u naše vrijeme, Nizozemska), a i to zlo proizlazi iz brkanja ljubavi i ljubaznosti. Ljubazni smo prema strancima, dok smo prema onima koje volimo zahtjevni. Ako vam neznanac prizna kako je ovisan o drogi, vjerojatno ćete ga pokušati urazu-

miti blago i obazrivo; međutim, ako to isto učine vaš sin ili kćer, za prepostaviti je kako će uslijediti poprilično vikanje i vrštanje.

Djedovi su najčešće ljubazni, ali očevi iskazuju ljubav. Djedovi kažu: „Hajde, dobro se zabavi!“ Odgovorni očevi kažu: „Ali nemoj činiti ovo ili ono.“ Djedovi oči-

Očekivanje i nada

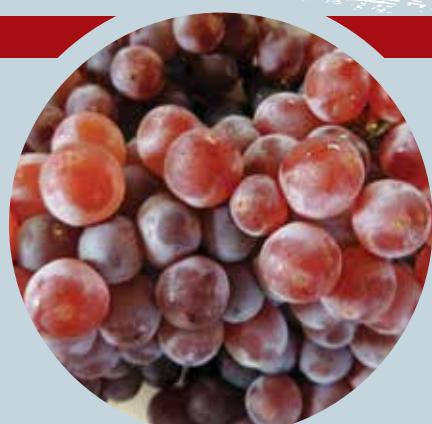
Istinska nada je ona nada koja ne ovisi samo o nama, uvijek se oslanja na nekoga drugoga! Nada je san budnog čovjeka. Tko se nâda on je budan, svjestan je poteškoća i problema, te unatoč tome usudi se nadati.

Svakodnevni govor, a i tzv. stručne analize o stanju hrvatskog društva gotovo isključivo dolaze do zaključka da živimo u vremenu beznađa. Dakle, društvo bez nade, život u beznađu. Zasigurno je riječ o raspoloženju pojedinaca, ali ne i stvarnim činjeničnim pokazateljima koji bi

potkrijepili jednu takvu dalekosežnu tvrdnju.

Stoga je korisno, ako ništa barem pojasniti pojmovlje koje se koristi u toj već skoro punoljetnoj hrvatskoj krilatici. Pa krenimo redom:

Ako kažu da živimo u beznađu, postavlja se pitanje o kojoj ili kakvoj neostavrenoj odnosno odsutnoj nadi je riječ?

Je li uopće posrijedi neispunjena nada ili se u tim svakodnevnim govorima možda ipak radi o neispunjениm očekivanjima? Jer složit će te se sa mnom: nada i očekivanje nije isto!

Što je zapravo nada?

Na pitanje „čemu se smijemo nadati?“ filozof Immanuel Kant odgovara kako se

**DJEDOVI SU NAJCJEŠĆE LJUBAZNI, ALI OČEVİ ISKAZUJU
LJUBAV. DJEDOVI KAŽU: „HAJDE, DOBRO SE ZABAVI!“
ODGOVORNİ OČEVİ KAŽU: „ALI NEMOJ ČINITI OVO ILI ONO.“
DJEDOVI OČITUJU SUOSJEĆANJE, A OČEVİ REVNOST.**

aznost

tuju suosjećanje, a očevi revnost. Bog nikada nigdje nije nazvan *djedom*, iako bismo mi to možda više voljeli od neugodno bliskog, zahtjevnog, prisnog Oca koji nas ljubi. Najčešća izreka koju čujemo u životu upravo je ta djedovska filozofija: „Lijepo se provedi.“ Mnogi je svećenici čak podržavaju, završavajući upravo tim riječima svetu Misu, iako svetom Misom trebamo častiti Oca, a ne Djeda. Ujedno krivo shvaćanje vezano uz ljubav jest pomutnja između toga da je „Bog ljubav“ i da je „ljubav Bog.“ Čašćenje ljubavi umjesto Boga podrazumijeva dvije smrtonosne pogreške. Prva je ta da se riječju Bog služi samo kao inačicom

riječi ljubav. Boga se doživljava kao silu ili energiju, a ne kao Osobu. Potom, pobožanstvovanje ljubav koju već poznamo, umjesto da nam pokaže ljubav koju još nismo upoznali.

Još jedno krivo shvaćanje vezano uz ljubav jest da možete biti zaljubljeni u ljubav samu. Ne, ne možete, baš kao što ne možete niti imati vjere u vjeru, nade u nadu, niti pak vidjeti vid. Ljubav je čin, sila, snaga, ali su osobe više od toga. Ono što ljubimo na temelju *agape* može biti jedino osoba, nešto najstvarnije što postoji, jer je osoba slika Boga, koji je konačna stvarnost. Božje je Ime „Ja Jesam“ - ime osobe. Ako itko kaže da je zaljubljen u ljubav, ta je ljubav osjećaj, a ne *agape*.

Krivo shvaćanje ljubavi jest i poimanje kako postavka „Bog je ljubav“ nije povezana s dogmatskom teologijom, posebno s naukom o Presvetome Trojstvu. Čini se kako se svi slažu oko toga da je „Bog ljubav“, ali, Presveto je Trojstvo zakučasta dogma za ezoterijsku elitu, zar ne? Ne! Ako Bog nije Trojstvo, onda nije niti ljubav. Ljubav zahtijeva tri stvari: onoga koji ljubi, onoga koji je ljubljen i odnos

između njih. Kada bi Bog bio samo jedna Osoba, mogao bi biti Onaj koji ljubi, no ne i ljubav sama. Otac ljubi Sina, a Sin ljubi Oca te je Duh Sveti ljubav koja dolazi od obojice, odvijeka. Kada ne bi bilo tako, Bog bi nas trebao, bio bi nepotpun bez nas, bez nekoga koga bi ljubio. Tada to što nas je stvorio ne bi bilo u potpunosti nesobično, već sebično, iz Njegove vlastite potrebe.

Ljubav je cvijet, a ufanje stabiljka. Spasenje je čitava biljka. Božja milost, Njegov vlastiti život ulazi u nas po vjeri, kao voda kroz korijenje drveta. Ona se u nama penje po ufanju, kao sok po deblu. Njeni cvjetovi cvjetaju s naših grana u plodove namijenjene bližnjima.

Vjera je nalik na sidro. Stoga mora biti konzervativna, pa čak i „uštogljeni“, baš poput sidra. Vjera mora biti vjerna. Ufanje je nalik na kompas ili navigator. Ono nam daje usmjerenje i od samoga početka mora biti usredotočeno. Radi toga je progresivno, pogleda usmjereni naprijed. Ljubav je nalik na jedro, razvijeno na vjetru. Ona je snaga za naše putovanje. Radi toga mora biti otvorena prema vjetru Duha Svetoga i velikodušna. ■

Piše: FRANO PRCELA, OP

na taj upit može odgovoriti i uopće naći odgovor jedino uz pomoć religije.

Što mi onda podrazumijevamo kad kažemo nada, nadati se?

Možda ono što očekujemo? Ali očekivati možemo i ono za što nikada ne bismo rekli da mu se i nadamo. Možemo očekivati čak i nešto užasno odnosno nešto za što nam je svejedno hoće li se dogoditi ili ne.

Smijemo li odnosno trebamo li samo onda govoriti o nadi ako ono što očekujemo je dobro za nas, ako je naša čežnja? Mogu doduše za nečim čeznuti i to priželjkivati o čemu istodobno znam da to nikada neću dobiti. Jer nuda suprotno očekivanju uključuje pouzdanje. Sukladno tome nuda nije moguće misliti bez izvjesne sigurnosti, bez uvjerenja u njenostvarenje. Neostvarivo odnosno ono što se spoznalo kao nemoguće u to se ne

polažu nikakve nade. Nitko razborit u tom kontekstu ne upotrebljava riječ nuda. Čemu se onda možemo nadati?

Nada se nečemu dobrodošlu, poželjnom. Nada se dobru. Nada se onome u čemu se može imati udjela. Jer, ne postoji nuda bez elementa radosti: radost ili još točnije rečeno zahvalnost je stalna pratiteljica nade.

Podimo jedan korak dalje: Može se nešto poželjno i žuđeno s radošću i pouzdanjem očekivati, ali ipak se ne može okarakterizirati kao nuda. Ta nečemu se ne nadamo što se ionako nužno događa. Besplatnome se također ne nadamo. Mogu se doduše nadati dobiti nešto besplatno i bez truda, ali to nikada neću označiti kao istinsku nudu!

Istinska nuda je ona nuda koja ne ovisi samo o nama, uvjek se oslanja na nekoga drugoga! Nuda je san budnog čovjeka.

Tko se nâda on je budan, svjestan je poteškoća i problema, te unatoč tome usudi se nadati.

Kršćani koji se nadaju oni su budni sanjari.

Nada nas je izvukla iz crvenog totalitarizma, nuda je nadišla i strahote Domovinskog rata. Nada je ranoranioc i u najcrnijem danu. Dok sve spava i jadikuje, kad ponestanu snage i oslonci ona rano ustaže i budi nas na novi život. Nada je krjepest!

Nije naše vrijeme loše, pa zato živimo u tzv. beznađu, odnosno nemamo nade u bolje dane i ispunjeniji život. Nego upravo stoga što odbijamo djelatno prigriliti nadu stigmatiziramo naše dane kao vrijeme beznađa.

Nema nade bez sudjelovanja, bez uključivanja nuda je djelo! Jer vjera koju najviše volim, kaže Bog je nuda! ■

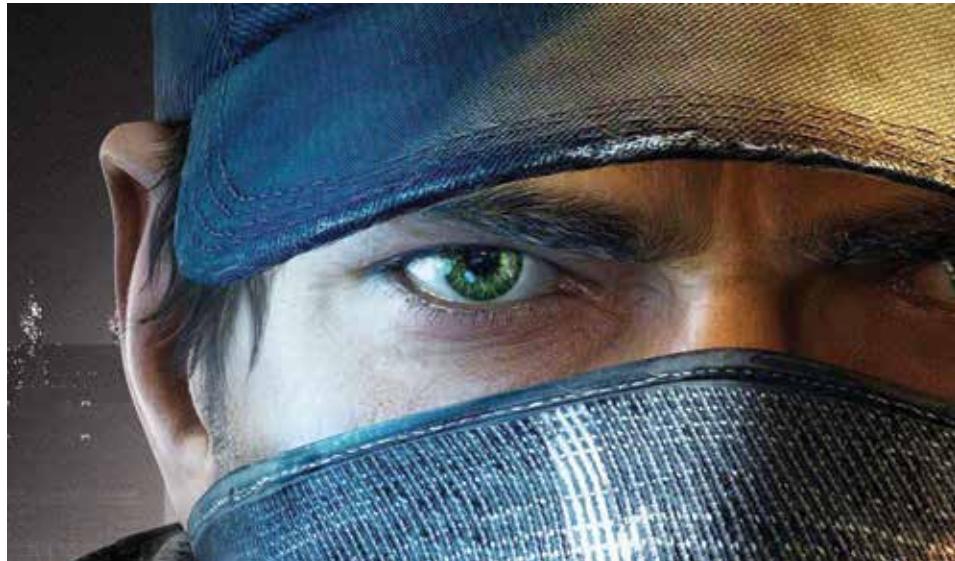
Nasilje je vrlo složeno, jer mu pridonose brojni čimbenici. Čimbenici koji stoje u pozadini nasilna ponašanja podrazumijevaju neka od najtežih i najdalekosežnijih društvenih pitanja današnjice, s kojima se borimo već naraštajima. Nije ih lako riješiti, niti se to može hitro postići. Liječnici moraju biti praktični. Dok se borimo s gorućim problemima našega društva, moramo se usredotočiti na one njihove dijelove koje je moguće riješiti izravno i hitro. Evo nekih istraživanja koja nam u tome mogu poslužiti kao vodilja:

- epidemiolozi koji su proučavali čimbenike vezane uz nasilje, uključujući siromaštvo, rasnu diskriminaciju, ovisnost o alkoholu ili drogi, neprimjerene škole, nezaposlenost i obitelji pogodene razvodom, utvrdili su kako se izloženost nasilju u medijima pokazala znakovitim čimbenikom u mnogim počinjenim ubojstvima po svijetu.

- Studija započeta u Americi ranih šezdesetih pokazala je kako dječaci koji više gledaju televiziju imaju višu razinu agresije u dobi od 8 godina; zabilježene primjere agresivna ponašanja u dobi od 19 te su ujedno i nasilniji prema svojoj djeci, i osuđeni za više slučajeva nasilnih prekršaja do svoje 30. godine. Posljedice izloženosti medijima kumulativne su, a načini ponašanja koji iz toga proizlaze trajni. Rezultati na stotina studija, raščlanjeni u cjelini, ukazuju na snažnu povezanost između izloženosti televiziji i agresivna ponašanja. Ona je čak veća od povezanosti između uzimanja kalcija i koštane mase, neuporabe prezervativâ i prenošenja HIV-a putem spolnih odnosa, trovanja olovom i nižeg kvocijenta inteligencije, ili pasivnoga pušenja i raka pluća. Valja napomenuti kako upravo na navedenim povezanostima mi liječnici redovito temeljimo svoje intervencije vezane uz javno zdravstvo.

Dok danas postoji nešto manji broj istraživanja vezan uz razmjerno nov medij video-igrice, ono što znademo, svakako je zabrinjavajuće. Televizija i filmovi primaju se pasivno. Međutim, video-igrice, koje su po samoj svojoj naravi uključujuće, interaktivne, te pojačane osjetnom motoričkom aktivnošću, predstavljaju sasvim poseban medij i moguće je da imaju još snažniji utjecaj na stavove i ponašanja obilježene nasiljem.

Sjetite se sada isječaka iz video-igrica u kojima se igrač nalazi u ulozi strijelca iz vatre nog oružja. Krećete se virtualnim svijetom s uperenim oružjem, skupljajući bodove tako što ćete pobiti što je mogu-

NASILNE VIDEO

Televizija i filmovi primaju se pasivno. Međutim, video-igrice, koje su po samoj svojoj naravi uključujuće, interaktivne, te pojačane osjetnom motoričkom aktivnošću, predstavljaju sasvim poseban medij i moguće je da imaju još snažniji utjecaj na stavove i ponašanja obilježene nasiljem.

če više drugih bića. Izloženi ste svim naj-snažnijim elementima medijskoga nasilja – nadasve realnim prikazima kaosa, naletu adrenalina uzrokovan strahom, potrebi „*srediti*“ ih prije no što oni *sredemene*“, kao i poticaju da ubijanje bude što je moguće brže i djelotvornije.

Što znademo o interaktivnim medijima:

- prihod od video-igrica iznosi deset milijardi dolara godišnje, čime premašuje onaj televizijske i filmske industrije, dok je i dalje u porastu. Najpopularnije vrste video-igrica među djecom su one koje se bave izmišljenim svjetovima ili pak ljudskim nasiljem: čak pedeset posto djece u dobi od deset godina izabralo je upravo igrice u kojima se igrač nalazi u ulozi strijelca iz vatre nog oružja kao najomiljenije.

- Prosječni trinaestogodišnjak tjedno provodi više od četiri sata igrajući takve igrice.

- Novije generacije video-igrica koriste se još boljom grafikom, kako bi pojačale dojam, otvoreno prikazujući krv i ranjene dijelove tijela, dok ujedno dodaju i digitalnu sliku, kao što su – primjerice – prepoznatljiva lica žrtava.

- Eksperimentalne su studije pokazale kako mladi, nakon igranja video-igrica,

očituju mjerljivo opadanje društveno prihvatljivoga ponašanja, osobito s obzirom na pomaganje drugima, dok povećanje agresivnih misli iznosi čak 43%, a ono nasilna reagiranja na izazove (provokacije) 17%.

- Istraživanja su pokazala kako je igranje nasilnih video-igrica odgovorno za 13-22% obrazaca nasilnoga ponašanja tinejdžera. Usporedbe radi, pušenje je odgovorno za 14% obrazaca kod raka pluća.

Djeca uče putem promatranja, oponašanja promatranog te suslijednog djelovanja u svijetu koji ih okružuje. Ona razvijaju nešto što psiholozi nazivaju „obrascima ponašanja“, tumačeći svoja iskustva i reagirajući na njih na temelju tih obrazaca. Lako je uočiti na koji način uzastopno izlaganje obrascima nasilna ponašanja dovodi do pojačana osjećaja neprijateljske nastrojenosti, očekivanjâ da će se drugi ponašati agresivno, smanjenja osjetljivosti za tuđu bol te povećane vjerojatnosti za interakciju s drugima i reagiranje na njih obilježene nasiljem. Djelatno sudjelovanje pojačava uspješnost učenja. Video-igrice idealno su okružje za navikavanje na nasilje:

- IGRICE

- stavljuju igrača u ulogu napadača te ga nagrađuju za uspješno nasilno ponašanje,

- umjesto promatranja samo dijela nasilne interakcije, video-igrice igraču omogućuju vježbanje u čitavom obrascu ponašanja, od provokacije do odluke za nasilno rješavanje sukoba što predstavlja djelotvornije učenje od promatranja ili uvježbavanja samo dijela toga slijeda.

- video-igrice u potpunosti zaokupljaju igrača i izazivaju ovisnost. Djeca ih žele igrati kroz dulje razdoblje da bi postala sve vještija. A, ne zaboravimo: *ponavljanje je majka znanja*.

Ovdje je posrijedi snažno sredstvo učenja. Pitanje je samo: što to mladi ljudi time uče?

Nasilne video-igrice sasvim sigurno nisu jedini čimbenik koji pridonosi nasilju, jedan od čimbenika svakako jesu. Za razliku od brojnih drugih složenih društvenih pitanja koja doprinose nasilju, ovaj je barem lako riješiti.

Što bismo, kao roditelji, tvorci politike, ili pak građani, učinili kada bismo otkrili kako voda koju naša djeca piju sadrži tvari koje štete njihovu tjelesnom i umnom zdravlju? Naši mladi *upijaju* medije, svakoga dana, po čitav dan, a svjesni smo kako je dio onoga što nude *otrovno*. Stoga je pitanje koje si trebamo postaviti vrlo jednostavno: u kakve ljude želimo da nam djeca izrastu? Kako možemo stvoriti okruženje koje najviše doprinosi njihovu zdravlju, kao i zdravlju našega društva? Potičem vas da mi se pridružite u zaštiti naših mlađih i naše budućnosti.

Vjera i veliki znanstvenici

Ne smije nas zasljepliti prazna i lažna sofisticiranost naše umne elite i njihova umišljena nadmoć. Često je iskren i vrijedan radnik daleko bolji i konstruktivniji negoli samozadovoljan akademik

www.zenit.org

John Galbraith Simmons ponovo je proučavao biografije najvećih znanstvenika svijeta i iznio podatak da su među dvadesetoricom najvećih vrhunskih znanstvenika u povijesti, petnaestorica bili vjernici (među njima su četvorica bili pristaše deizma), a samo dva znastvenika su agnostici, a samo tojica ateist. Među tom dvadesetoricom je više katolika (petorica) negoli agnostika ili ateistâ, dok su petorica pripadala drugim kršćanskim denominacijama. Stoga – zaključak je jasan – čak polovica najutjecajnijih znanstvenika u povijesti bili deklarirani kršćani.

Sir Isaac Newton, primjerice, koga Simmons smatra najznačajnijim znanstvenikom koji je ikada živio, u svojim je nastojanjima uživao veliku potporu svojih uvjerenja vezanih uz uređeni svemir kojega je stvorio Bog reda. Zahvaljujući tome, mogao je napisati: „Savršen-

stvo se djela Božjih sastoji u tome što su sva redom načinjena s najvećom jednostavnošću. On je Bog reda, a ne pomutnje.“ Isaac Newton nije pronašao nikakvu nespojivost između svoje

kršćanske vjere i čistoće svoje znanosti, budući da je jedno drugo nadopunjalo. „U nedostatku ikakva drugog dokaza, već bi me i sam palac uvjerio u postojanje Boga“, napisao je.

Jasno je da niti jedna kasta, niti pak svjetonazor, nemaju monopol na mudracu. U životu se može naći na okorjele umove među kršćanima, židovima, ateistima i muslimanima, baš kao što se u u svim tim kategorijama mogu susresti i čestiti umovi. Ne smije nas zasljepliti prazna i lažna sofisticiranost naše umne elite i njihova umišljena nadmoć. Često je

iskren i vrijedan radnik daleko bolji i konstruktivniji negoli samozadovoljan akademik. Na koncu: nemaju samo veliki umnici monopol na istinu, jer ona je dostupna svima koji je iskrena srca traže. ■

**ČAK POLOVICA
NAJUTJECAJNIJIH
ZNANSTVENIKA
U POVIJESTI BILI
DEKLARIRANI
KRŠĆANI**

**ČAK SE I VRLO MALU
DJECU MOŽE NAUČITI
DA U ODREĐENIM
SITUACIJAMA BUDU
TIHA I MIRNA**

KADA DJECA TRČE

Dječica nerijetko trče po crkvi za vrijeme sv. Mise, dok ih njihovi roditelji pritom mirno i s ljubavlju promatralju...

To je, čini se, posvuda prisutan pastoralan problem, te predstavlja tenziju koja je dijelom katoličkog identiteta. S jedne je strane pozitivno i hvalevrijedno da na sv.

Misi budu obitelji s djecom, jer to simbolizira shvaćanje Crkve kao velike obitelji, podrazumijevajući pritom pomalo i nered koji je katkad neizbjegjan u obiteljskome životu. Sjećam se jednog obraćenika iz uredne protestantske zajednice kojem se bilo teško naviknuti na djecu koja plaču i slične pojave, sve dok nije shvatio kako je taj naizgledni nered istovremeno i odraz onoga što izvorno znači riječ "katoličko" – a to je, "sveobuhvatno". Nakon toga mu se bilo lakše prilagoditi. Istovremeno stoji i činjenica kako je riječ o naj-

svečanijem činu iskazivanja štovanja u koji nastojimo unijeti čitavo srce i dušu. Brojnim je katolicima - koji zbog toga nikako nisu niti nepopustljivi niti tvrda srca - prisustvo djece koja trče po cijeloj crkvi, osobito ako su ona sasvim mala, izvor rastresenosti, koji im onemogućuje istinsko proživljavanje sv. Mise.

Stoga bi valjalo uspostaviti stanovitu ravnotežu između pribivanja obitelji sv. Misi i sveukupna ozračja štovanja koje mora pratiti Misno slavlje. Roditelji u tom smislu imaju naročitu odgovornost: odgovornost koja proizlazi iz ljubavi prema drugima - učiniti sve što je u njihovoj moći kako ponašanje njihove djece ne bi bilo izvorom rastresenosti za prisutne vjernike. Čak se i vrlo malu djecu može naučiti da u određenim situacijama

budu tiha i mirna. Ako katolički roditelji dovode svoju djecu na sv. Misu, onda bi to trebalo biti stoga da iskoriste svaku priliku kako bi im, i prije no što dosegnu dobro razuma, usadili osjećaj divljenja i svetosti koji može imati trajan utjecaj. Neke župe, osobito u SAD, problem rješavaju takozvanim "prostorijama za plač", pridržanim obično za majke (ili očeve) koji skrbe o svojoj djeti, iz kojih mogu sudjelovati i sv. Misu a da buka što je stvaraju djeca pritom ne ometa ostale vjernike. To je rješenje u nekim slučajevima provodljivo, iako njegov nedostatak leži u razdjeljivanju obitelji, pri čemu se jedan bračni drug brine za bebu, a drugi za ostalu djecu. Roditelju koji se brine za bebu također je teže slijediti sv. Misu, jer se takve prostorije obično nalaze u dnu crkve, dok dodatnu poteškoću tvori prisustvo većeg broja djece koja plaču. Stoga bih, priznajući kako imam razmjerno malo osobnog pastoralnog iskustva s korištenjem takvih dodatnih prostora, rekao kako ih je najbolje koristiti u trenutku kada se za to ukaže potreba, mjesto da roditelji ondje odlaze već na samome početku sv. Mise. Neke župe također nude besplatnu uslugu *baby-sittinga* za vrijeme sv. Mise, što se može pokazati hvalevrijednim, pod uvjetom da se odluka o njihovu korištenju ili pak nekorištenju ostavi roditeljima na slobodan izbor. (www.zenit.org) ■

Djeca

Bitna ispravnost našega doživljavanja djece leži u činjenici kako i njih same i njihovo ponašanje doživljavamo kao nadnaravne, dok - iz nekog nepoznatog razloga - o sebi više tako ne razmišljamo

Dvije činjenice koje gotovo svakog normalnog čovjeka privlače kod djece su: prije svega, što su vrlo ozbiljna, i potom, što su, zahvaljujući tome, iznimno radosna. Najnaprednije škole misli, kao niti najveći mudraci, nikada nisu uspjeli doseći duboku ozbiljnost što počiva u očima tromjesečne bebe.

Ozbiljnost je to divljenja svijetu. Divljenje svijetu, pak, nije mistika, već zdrav razum koji se - u ovome slučaju - odnosi na onostrano. Oduševljenje djece sastoji se u sljedećem: sa svakim pojedinim od njih sve se obnavlja, i svemir još jednom biva stavljen na kušnju. Dok hodamo ulicom i ispod sebe vidimo te preslatke okrugle glavice, triput prevelike za tjelesće, koje

obilježavaju te male ljudske gljive, uvijek bismo se trebali sjetiti kako se baš u svakoj od njih krije jedan potpuno novi svijet, baš kao što je to bilo sedmoga dana stvaranja. U svakoj od tih orbita, nalazi se nov zvjezdani sustav, nova trava, novi gradovi, novo more.

Kada bismo mogli vidjeti zvijezde onako kako ih vide djeca, ne bi nam trebala druga apokalipsa... Možemo istraživati nebo i pronalaziti nebrojene nove zvijezde, ali će i dalje postojati jedna nova zvijezda koju još nismo pronašli — ona na kojoj smo rođeni. No, utjecaj djece seže i dalje od toga prvoga pokušaja obnove neba i zemlje. On nas primorava prilagoditi svoje ponašanje u skladu s tom revolucionarnom teorijom divljenja svemu što postoji. I zaista, divimo se govoru, hodu,

**KADA POGLEDAMO
ŽIVOT KOJI JE U
POTPUNOSTI
LJUDSKI, A OPET
TAKO SIĆUŠAN...
OSJEĆAMO
PREMA TIM
STVORENJIMA ISTU
ONU OBVEZU
KAKVU VJEROJATNO
OSJEĆA I SAM BOG**

inteligenciji djece...i taj je stav prema njima posve ispravan. Pogrešan je, naime, naš stav prema odraslima...

Naš se stav prema djeci uvelike sastoji u popuštanju i povlađivanju, ali je sve to obuhvaćeno iznimnim poštovanjem; uvažavamo ih, ljubimo; bojimo ih se i opraštamo im. Odrasle pozdravljamo naklonom glave, skidanjem šešira, izbjegavamo grubo im proturječiti, ali ih ne cijenimo kako bismo trebali... Kada bismo se prema svima odraslima ponašali upravo s onom naklonošću i oduševljenim poštovanjem s kojima se odnosimo prema ograničenjima male djece - prihvatajući njihovo teturanje, oduševljavajući se njihovim neuspjelim pokušajima, diveći se njihovim sitnim postignućima - naše bi ponašanje bilo daleko mudrije i tolerantnije.

Bitna ispravnost našega doživljavanja djece leži u činjenici kako i njih same i njihovo ponašanje doživljavamo kao nadnaravne, dok - iz nekog nepoznatog razloga - o sebi više tako ne razmišljamo. Upravo nam malenost djece omogućuje doživljavati ih kao čudo; čini nam se gotovo kako pred sobom promatramo novu rasu, ali kao kroz mikroskop. Dvojim da itko tko posjeduje makar malo nježnosti ili pak mašte, može pogledati ručicu djeteta, a da ga ona pomalo ne uplaši. Nevjerojatno je pomisliti na temeljnu ljudsku snagu koja pokreće nešto tako sićušno, kao da pomislite da bi ljudska narav mogla živjeti u krilu leptira ili listu drveta. Kada pogledamo život koji je u potpunosti ljudski, a opet tako sićušan... osjećamo prema tim stvorenjima istu onu obvezu kakvu vjerojatno osjeća i sam Bog.

No, možda je upravo šaljiv izgled djece taj koji tvori vjerojatno najdražesniju od svih spona što drže kozmos na okupu. Djeca nam donose savršen nagovještaj one vrste humoru koji nas očekuje u Kraljevstvu Nebeskom.

Tko kome sudi?

Samo pobožnici nastavljaju u tišini
izgovarati slijepo „da“ svoje ljubavi.
„Da“ koje Ivan Karamazov nije u stanju
izreći u noći, Aljoša izgovara.

Piše: Michael Novak

Bog je Bog. Bog je naš Sudac. Mi nismo Njegovi sudci. Pitanje nije: „Je li Bog dorastao našim (liberalnim, sućutnim, samo-obmanjujućim) normama?“, već: „Hoćemo li — u tišini i strahopoštovanju prema sili prirode, koja daleko nadilazi ljudske snage — ikada naučiti koliko je silna Božja ljubav, podložna sasvim drugačijim mjerilima od naših?“ Bila bi zaista golema i posve izopačena tlapnja kada bi bilo koji čovjek pomislio kako prema djetetu nestalu u masnim, mračnim vodama netom minula cunamija ima više ljubavi od Stvoritelja toga djeteta. Bio bi nalik na Ivana Karamazova, nespremna oprostiti Bogu sve dok igdje na svijetu postoji jedno dijete koje navečer odlazi u postelju plaćući uslijed usamljenosti i boli. Tko je Karamazov da bi pomislio kako njegova vlastita ljubav prema tome djetetu — koja je posve apstraktna, spekulativna, tvrdokorna, i zapravo izopačena — može nadmašiti onu djetetova Stvoritelja? Platno na kojem Bog tka ljudsko postojanje ne nalazi se unutar okvira vremena, kako ga mi doživljavamo. Budući da ne razumijemo snagu prirode (osobito danas, kada živimo tako daleko od nje, tako izolirani od nje), još manje shvaćamo ljubav i dobrotu Božju. Istina jest, prizor i vonj stravične ljudske smrti ponekad je za nas previše. Možda bismo se trebali pouzdati u snagu Božje ljubavi, ali je ne vidimo.

Osjećamo samo mrklinu. Naša je tama jednako snažna koliko i ona nevjernika i nihilista.

Pa ipak, u tami se jedino mi, vjernici (za razliku od nevjernika i nihilista) osjećamo izdanima od Onoga koga ljubimo. Samo mi osjećamo tjeskobu, jer ne razumijemo.

No, nije da se i prije nije događalo te smo bili dotjerani do granica našega shvaćanja, a ipak smo priznali kako postoje nedvojbena svjetlucanja sila i prisutnosti kojih ne poznajemo. I, poput Joba, odbijamo zanijekati snagu dobrote i svjetlosti koje vidimo, - njihovu sposobnost unići u noć u kojoj ništa ne vidimo.

Zaista se doimlje kako Stvoritelj nije uvijek ljubazan; pa čak niti pravedan, unutar ograničena prostora koji je dostupan našemu iskuštu. Zaista se čini kako Stvoritelj postupa s nedvojbenom okrutnošću. U naše vrijeme, bili smo svjedoci nezamisliva trpljenja. Poput Joba, ne možemo zanijekati ono što vidimo.

Jednako tako ne možemo zanijekati niti Svetlo, zahvaljujući kojemu se ono absurdno upravo razotkriva kao takvo. Apsurdno jest absurdno jedino suočeno sa Svetlošću. U protivnome je posrijedi tek okrutna stvarnost.

Baš kao i nevjernik ili nihilist, i pobožni židov, ili pak kršćanin, nastanjuje noć. Ali, jedino mi vjernici i dalje u tišini izgovaramo nevidljivo „da“ naše ljubavi. To je „da“ koje Ivan Karamazov nije u stanju izgovoriti u noći, ali ga zato Aljoša izgovara.

National Review

Uči u crkvu – osobito onu u kojoj je prisutan Presveti Oltarski Sakrament, značilo je ući u posve drukčije okružje, koje se prije svega odlikuje štovanjem ispunjenom tišinom. Nešto je od toga ostalo. No velik je dio toga osjećaja ipak izgubljen. Stoga sam kroz proteklih nekoliko mjeseci zapazio tri karakteristična načina ponašanja, i to ne u župama poznatima po „nesmotrenostima“ u liturgijskoj praksi, već naprotiv u onima koje svoj liturgijski život shvaćaju itekako ozbiljno:

1. Uvelike je dokinuta razlika između predvorja i glavnoga dijela crkve. Razgovori započeti u predvorju nerijetko se nastavljaju sve do klupa, dok se ujedno u klupama neki razgovori i započinju. Obje ove vrste razgovora znaju potrajati i za vrijeme uvodne pjesme, ukoliko je Misa pjevana. U svakom slučaju, čini se kako je sada već postalo uvriježeno nastaviti čavrljati u klupama sve do početka same liturgije.

2. Davanje mira, koje bi trebalo biti vrlo uglađeno i hitro, znade se pretvoriti u nov povod za razgovor. Time se narušava ritam liturgije te baš nimalo ne pridonosi sabranosti uma i duha koja bi svakako trebala pratiti neposrednu pripravu za primanje svete Prica.

3. Neposredno po završnoj pjesmi, razgovor – nerijetko i vrlo glasan – smješta

ZAŠTO BRBLJAMO UCRKVI?

www.catholiceducation.org

Pokušate li svoju braću i sestre u Kristu pogledom upozoriti kako se u crkvi ponašaju neprilično, dočekat će vas u najboljem slučaju nerazumijevanje, a u najgorem - prava „neprijateljska“ te svakako nimalo bratska niti pak sestrinska nastrojenost

se stane prolamati klupama (to se, dakako, odnosi na one koji nisu već za trajanja završne pjesme doslovce izjurili iz klupa u pravcu izlaznih vrata crkve). Tako se zbor, koji se redovito naporno priprema za pjevanje na svetoj Misi, mora natjecati s prilično glasnim glasovima koji svejedno nerijetko znadu i nadglasati pomno uvježbavano pjevanje. Taj žamor otkriva manjak lijepa ponašanja općenito, a kamoli onoga koji se odnosi na boravak u svetome prostoru. Pokušate li svoju braću i sestre u Kristu pogledom upozoriti kako se ponašaju neprilič-

no, dočekat će vas u najboljem slučaju nerazumijevanje, a u najgorem – prava „neprijateljska“ te svakako nimalo bratska niti pak sestrinska nastrojenost. Hoće li se napokon zaista i dogoditi liturgijska kateheza što ju je Drugi vatikanski sabor predvidio kao dio reforme liturgije, pod uvjetom da župnici i ostali koji su u župi zaduženi za liturgiju napokon učine ono što je trebalo učiniti još pred 40 godina, te „svete“ – kako vjernike naziva početak Knjige Otkrivenja – a koji su se danas, nažalost, u prekomjernom broju slučajeva prometnuli u „brbljavce“ – upute u njihov dio u svetoj Misi. To su prekrasno utvrdili saborski oci u poglavljju o svetoj Euharistiji saborske konstitucije o svetoj liturgiji: „Crkva... žarko želi da se Kristovi vjernici, kada se okupe na tome otajstvu vjere, ne ponašaju kao tuđinci... Trebali bi zahvaljivati Bogu. Prikazujući neokaljanu žrtvu, ne samo po rukama svećenika, već također i zajedno s njime, trebali bi naučiti prinositi same sebe.“

To se sebedarje odvija po tišini, kao i po „punome, svjesnome, i djelatnome dioništu“ ustvrdio je sabor – „dioništu,“ dadao bih, koje nikako nije zamisljeno u obliku dokidanja razlike između prostora neposredno oko i izvan crkve, i onoga primjerena samome svetištu. Naše sudjelovanje u liturgiji, kao i naša tišina, trebali bi odražavati posebnost svetoga prostora što ga imamo povlasticu dijeliti kada uđemo u crkvu. Ako u našim župama postoji tek jedva raspoznatljiva razlika između onoga što se odvija u predvorju neposredno prije i poslije svete Mise te onoga što se događa unutar same Crkve za vrijeme svete Mise, nešto sasvim sigurno nije u redu.

Župnici i svi zaduženi za liturgiju u župama imaju zadaću ponovno uputiti narod Božji u samu narav liturgije. To upućivanje može biti kako izravno, tako i neizravno: izravno, putem kateheze s propovjedaonicice, a neizravno putem omogućavanja dugotrajnih trenutaka tišine za vrijeme same liturgije. Nema razloga zbog kojega baš svaki trenutak za vrijeme svete Mise treba biti ispunjen govorom, ili pak glazbom; naprotiv, priješko su potrebni trenutci sabranosti, u kojima će svi imati prilike osluškivati „šapat laganog i blagog lahora“ iz Prve knjige o kraljevima 19,12. Upravo nas takvi trenutci zauzvrat mogu podsjetiti kako sveti prostor nije prikladno mjesto za pričanje. ■

**ŽUPNICI I SVI
ZADUŽENI ZA LITURGIJU
U ŽUPAMA IMAJU
ZADAĆU PONOVNO
UPUTITI NAROD BOŽJI
U SAMU NARAV LITURGIJE**

Jedna od najžurnije potrebnih reformi s kojima je suočen papa Franjo jest obnova moralnog kredibiliteta hijerarhije i sveukupnog svećenstva. Sablazni izazvane spolnim zlostavljanjima od strane svećenikâ i priče o korumpiranosti Vatikana ne samo što su ozbiljno narušile moralni autoritet Crkve, već su ujedno i ostavile dojam kako život prema nauku Crkve stvara nakaze i moralna čudovišta, a ne svece.

U svojih prvihi nekoliko godina kao Papa, kao i kroz 14 godina provedenih u Buenos Airesu, Franjo je zacrtavao put preobrazbe svećenstva. Iz njegova dosadašnjeg djelovanje dade se iščitati sedam vidova te hitno potrebne obnove.

Prvo: Svećenike treba resiti jednostavnost.

Dijecezanski svećenici ne polažu zavjet siromaštva, ali se zato obvezuju na jednostavan način življjenja. U brojnim slučajevima, to načelo ostaje samo „na papiru“, budući da pripadnici svećenstva voze skupe automobile, posjećuju najskuplje restorane, i žive u nadasve raskošnim odajama. Primjer kardinala Bergoglia, koji umjesto u biskupskoj palači živi u malenu stanu, vozi se javnim prijevozom umjesto u limuzini s vozačem, i sâm sebi kuha, svećenike jednostavno mora navesti na iskreno preispitivanje vlastitog duhovnog siromaštva.

Drugo: Izbjegavati „dvostruki život“!

Za sve vrijeme dok je bio nadbiskup, također je energično prozivao svećenike koji žive „dvostrukim životom.“ Kada su ga 2010. godine, u sklopu opsežnog intervjuja koji je kasnije objavljen u obliku knjige nazvane „El Jesuita,“ upitali za uvriježenu uzrečicu u Argentini — „Vjerujem u Boga, ali ne vjerujem u svećenike“ on je odgovorio: „Mnogi od nas svećenika niti ne zasljužujemo da bi ljudi vjerovali u nas.“ Želi to promijeniti pozivajući svećenike, zahtijevajući od njih te im pomažući da žive istinsku svećeničku čestitost. U Buenos Airesu pomagao je svećenicima koji su se našli u teškim prilikama, čak i onda kada je to podrazumjevalo donošenje odluke o napuštanju svećeništva. Međutim, bio je apsolutno nespreman tolerirati svećenike koji ne žive dosljedno, jer je znao koliko to sablažnjava narod Božji i koliko mu zla nanosi.

Treće: Uvođenje stroge odgovornosti.

Svećenici trebaju „poči ususret ljudima,“ osobito izgubljenim ovcama. Pastir koji se drži samo svoga župnog dvora - izjavio je - nije „pravi pastir.“ Zatražio je, stoga, uvođenje stroge odgovornosti i „polaganja računa“ od strane svećenikâ. Kad je,

Što papa Franjo PORUČUJE svećenicima?

U svojih prvihi nekoliko godina kao Papa, kao i kroz 14 godina provedenih u Buenos Airesu, Franjo je zacrtavao put preobrazbe svećenstva. Iz njegova dosadašnjeg djelovanje dade se iščitati sedam vidova te hitno potrebne obnove

neposredno nakon što je izabran za Papu, osobno došao platiti svoj račun za odsjedanje u svećeničkome dvoru za vrijeme trajanja konkleta, to nije bila tek lijepa gesta koja je upućivala potpuni izostanak osjećaja povlaštenosti, već ujedno i znak da se čak niti Papa ne smije smatrati pošteđenim zahtjevâ uvriježene ispravnosti.

Četvrto: Zacrtava istinsku reviziju služenja svećeničkom moći.

Kao što je naglasio u homiliji na svojoj inauguralnoj svetoj Misi, autoritet svećenika treba biti povezan sa služenjem, s

nježnom naklonosću i zaštitom koju valja iskazati napose najsrošnijima, najslabijima, najmanje važnima, kao i onima koje se najlakše zaboravlja. Poput Dobroga Pastira, svećenik mora nastojati služiti drugima, a ne njima gospodariti. To je posve suprotno oholu klerikalizmu koji je mnoge povrijedio, a Crkvi naškodio.

Peto: Poziva svećenike da budu ljudi dubokog milosrđa.

Kad god ga svećenici upitaju za savjet, izjavio je u spomenutoj knjizi „El Jesuita,“ njegov odgovor redovito glasi: „Budite milosrdni.“ Njegovo geslo — Miserando

Von Balthasar: Mozart i traganje za ljepotom

Von Balthasar nije se samo teoretski bavio ljepotom. Nagrada Wolfgang Amadeus Mozart koju je 1987. primio u Innsbrucku, bila je kruna života koji je potajice sav gorio za glazbu.

Poznati teolog Hans Urs von Balthasar (rođen 12. kolovoza 1905. u Luzernu, a umro 26. lipnja 1988. u Baselu) imao je običaj iznenada se pojavljivati na neočekivanim mjestima. Pojavio se tako i na kraju posljednje godine izlaženja kolumna oca Ephraema Chifleya o hrani u časopisu „Adelaide Review“ – točno negdje između prženih prepelica i pipaca hobotnice, u restoranu „Eros“, u središtu južnoaustralskoga grada Adelaide. Zabilježeno je, takoder, kako je jednom prigodom, najrječitiji teolog svoga vremena, Hans Urs von Balthasar, izlazeći iz bogoslovije promrljao kako je ‘iz teologije nestao sav eros’. Eros, mlađahnopolu-božanstvo, naime, simbolizira ekstatičnu i žudnjom obilježenu ljubav, koja može biti ljudska, ali i božanska. Kardinal Henri de Lubac bio je samo jedan od mnogih koji su smatrali kako je „taj čovjek vjerojatno najobrazovanija osoba svoga vremena. Ako postoji kršćanska kultura – eto je!“ Von Balthasar, asketski umnik i zagovornik ljepote *par excellence*, iznimno plodan pisac koji je pisanje ipak smatrao tek usputnim u odnosu na svoj pastoralni rad posjedovao je glas koji se odlikovao umirujućim autoritetom: „Ljepota je riječ koju čemo staviti na prvo mjesto. Ona je ujedno i posljednja stvar kojoj se um koji razmišlja usudi pristupiti, budući da jedino ona u nesputanu sjaju *igra* oko dvojake konstelacije istinitoga i dobrog, kao i njihove neraskidive međusobne povezanosti. Ljepota je lišena interesâ. Drevni je svijet odbijao svako shvaćanje sebe u koje ona ne bi bila uključena. Istovremeno, ljepota je riječ koja je neopazice, a opet sasvim izvjesno, napustila naš novi svijet, pre-

puštajući ga njegovoj škrtosti i jadu. (*The Glory of the Lord*)

On se ljepotom nije bavio samo teoretski. Kada je 1987. godine primio nagradu „Wolfgang Amadeus Mozart“, bila je to – prema mišljenju njegova nećaka, isusovca Petera Henricija - kruna života čija je potajna strast bila upravo glazba. U svom se zahvalnom govoru prisjećao ovako:

„Moje je djelinjstvo bilo obilježeno glazbom. Klavir me učila svirati stara gospođa koja je sama bila učenicom Clare Schumann. Upoznala me s romantizmom u glazbi. Kao učenik u Beču, oduševljavao sam se posljednjim romanticima: Wagnerom, Straussom i osobito Mahlerom. Svemu je tome došao kraj kada sam čuo Mozarta. Sve do danas, njegova mi glazba odzvanja u ušima. Kasnije u životu, postali su mi dragocjeni ujedno i Bach i Schubert, ali je Mozart zato ostao stamena *zvijezda Sjevernjača*, oko koje su preostala dvojica samo kružila (poput sazviježđâ Velikog i Malog Medvjeda).“

Otc Hans Urs von Balthasar preminuo je pripravljujući se služiti svetu Misu, ujutro 26. lipnja 1988., dva dana prije nego što je trebao postati kardinalom. Već je prethodno bio otputovao u Rim, gdje su mu uzeli mjeru za kardinalsku odoru. Kardinal Josip Ratzinger na svetoj Misi zadušnici u Luzernu rekao je kako i dalje vrijedi ono što je Papa želio istaknuti dodijelivši mu kardinalsku čast: „Ne više samo pojedinci, već i sama Crkva, službeno poručuje kako je njegov nauk o vjeri bio ispravan i kako je pokazao put ka izvorima vode žive, kao svjedok Riječi koja nas uči o Kristu, učeći nas istovremeno i kako živjeti.“ Mnoge njegove knjige prevedene su na hrvatski i vrijedi ih pozorno iščitati.

**DREVNA JE NAPAST
ZA SVEĆENSTVO,
PONAVLJA
KROZ KNJIGE
I PROPOVIJEDI,
BITI UPRAVITELJIMA,
A NE PASTIRIMA**

atque Eligendo (Izabran očima milosrđa) — označava kako se njegovo zvanje rodilo kroz iskustvo Božjega milosrđa, kad je, kao sedamnaestogodišnji mladić, na blagdan Sv. Mateja, velikog obraćenika, pošao na ispunjavanje. Kad je papa Franjo, u svome prvome obraćanju za Angelus, rekao kako se „Bog nikada ne umara opravljajući nam“, bio je to jasan poziv svećenicima da se nikada ne umore vjerno podjeljivati tu milost, kako unutar, tako i izvan sakramenta.

Šesto: Svećenike poziva da žive istinski duh liturgije.

Nakon čitavih desetljećâ podnošenja liturgijskih „ludosti“, mnogi su katolički svećenici bili zahvalni papi Benediktu XVI. što je započeo svojevrsnu liturgijsku reformu. Ipak, stigle su i neke zamjerke da se u tim nastojanjima previše usredotočuje samo na izvanjska obilježja izražavanja dostojnog štovanja. Npr. tu su opet apostofirani: primanje pričesti na usta i klečeći, raspelo i svijeće na oltaru, crkveno pjevanje i sjajne odore slaviteljâ svete Mise.

Papa Franjo će zasigurno nastaviti reformu, ali će se, kažu dobronomjerni analitičari, više usredotočiti na unutarnja obilježja. On je u kontinuitetu s Benediktom XVI. i dijeli jasno uvjerenje kako je središte liturgije Isus, a ne svećenik i kako je On taj koji istinski slavi svetu Misu. S papom Benediktom ujedno dijeli i duboku ljubav prema mislima velikoga liturgičara Romana Guardinija, koji je ujedno bio i temom doktorske disertacije Pape Franje.

Sedmo: Papa Franjo želi formirati svećenike da budu pravi djetalnici Nove evangelizacije.

Drevna je napast za svećenstvo – ponavlja kroz knjige i propovijedi - biti upraviteljima, a ne pastirima. Jednog je svećenika pohvalio što svoje župljane poznaće tako dobro i uz njihova imena, zna i imena njihovih kućnih ljubimaca. U vremenu kad su toliki svećenici, biskupi i djetalnici Kurije zarobljeni administrativnim poslovima, Papa Franjo ih pozivlje neka svoje prioritete odrede u skladu evanđeoskim poslanjem Crkve.

Monstranca od užarenog zlata...

To je monstranca od užarena zlata koja na tamnoj pozadini noći gori u neprekidnom svjetlucanju zvijezda koje se kreću. Nema ničeg drugog osim nje, ogromne i vladajuće...

Pierre i Marie su ostali sami u tamnom kutu. Šutke su gledali kako procesija polako silazi klizeci bez zastajanja. Nalikovala je na divovsku živicu posutu treperavim zivjezdicama: pojavljujući se iza lijevoga ugla bazilike, sada je prolazila veličanstvenim zaobljenim stubištem. Na toj se udanjenosti ni sada nisu vidjeli hodočasnici koji su nosili svijeće, nego samo putujući, pravilno poredana svjetla što su se ocrтavala u tami kao usporedne crte. I same su zgrade, obavijene plavim plaštem noći, u gustom mruku imale nejasne, jedva vidljive obrise. Malo-pomođalo, kako je rastao broj svjeća, osvjetljavane su arhitektonske crte: vitki bridovi bazilike, divovski svodovi stubišta, teško i spljošteno pročelje crkve sv. Kru-

nice. S tom neprekinutom rijekom živih svjetala što je bez žurbe tekla kao nezaustavljivi val koji preplavljuje obalu i ništa ga više ne može zaustaviti, kao zora je nadolazio gust i svijetao oblak koji se rađa i koji će, napokon, cijeli obzor okupati u svom slavlju.

- Gledajte, gledajte, Pierre – zanosno je ponavljala Marie obuzeta djetinjom radošću. – To ne prestaje, neprestano dolaze novi!

I doista, i dalje su se gore mala svjetla naglo pojavljivala mehaničkim slijedom, kao da se ta svjetleća prašina izljeva iz nekog neiscrpnog nebeskog izvora. Početak procesije upravo je dosegao vrtove na uzvisini. Okrunjene Djevice tako da je dvostruka crta svjetala osvjetljivala samo kosinu krovova kuća na Trgu sv. Krunice i veliko pristupno stubište. A pri-

bližavanje mnoštva osjećalo se po gibanju zraka, po živome dahu što je dolazio izdaleka. Glasovi su se pojačavali, sve se glasnije čula Bernadettina tužaljka, kao plima je nadirala graja što su je uzdizali pripjevom *Zdravo, zdravo, zdravo Marija*, gibajući se u ritmu sve glasnije i glasnije.

- Taj pripjev – promrmljao je Pierre – ulazi pod kožu. Čini mi se da će na kraju zapjevati cijelo moje tijelo.

Marie se ponovno nasmijala svojim djetinjnim smijehom.

ZANIMLJIVOSTI

Medu teorijama što ih se nekoć otpisivalo kao „bapske priče“ nalazi se i savjet da bi se trudnice trebale okružiti glazbom. Što

o tome kažu iskustva i znanost?

Najnovija istraživanja su pokazala da se ove teze o utjecaju glazbe na djecu u majčinoj utrobi mogu znanstveno dokazati. Dokazano je da nerođena beba može vrlo dobro čuti glazbu i da reagira na skladne zvukove koji se ponavljaju. Kao već *rođena osoba*, ne smatram predrasudom tvrdnju kako Mozart u tom smislu predstavlja vjerojatno najbolji izbor, dok *rock* glazba uzneniruje tijelo, pa i sam razum.

Engleski skladatelj sir John Tavener nazvao je Mozarta „najsvetijim skladateljem Zapada“ te mu pripisuje mističnu

Nerođeno dijete i glazba

Psiholozi tvrde kako dijete još mjesecima nakon rođenja pamti glazbu koju je čulo dok je još bilo u utrobi. Prva i najljepša glazba što ju je Sv. Ivan Krstitelj ikada čuo bio je Marijin „Veliča“

- Uistinu, i mene posvuda prati: čula sam ga prošle noći u snu. A večeras me ponovo obuzeo, osjećam se kao da lebdim iznad zemlje.

Prekinula se i primjetila:

- Evo ih pred nama, s druge strane livade! (...) Nekoliko se puta učinilo da su se crte sudarile, prekinule i da će se raspasti; ali ponovno se uspostavio red i puzaanje se nastavilo sporom pravilnošću. Činilo se da na nebu ima manje zvijezda. Kumova slama pala je odozgo prosipajući svemir-

sku prašinu i nastavljajući svoje zvjezdano kruženje na Zemlji. Budila se plavkasta svjetlost i sve se pretvorilo u nebo; palče i krošnje drveća poprimile su izgled sna u tajanstvenoj osvijetljenosti tisuća svijeća čiji je broj neprekidno rastao.

Marie se oteo prigušeni uzdah divljenja. Nije nalazila riječi, neprestano je ponavljala:

- Kako je to lijepo, Bože, kako je to lijepo!... Gledajte, Pierre, kako je to lijepo!

(...) Marie je podigla pogled. Gore je, na lijevom uglu bazilike, doista vidjela kako se pokazuju svjetla, krećući se mehanički, polako i bez prestanka pa se činilo da nikad neće prestati.

- Ah! –reče ona. – Koliko napačenih duša! Svaki od ovih plamičaka je duša koja trpi i iskuljuje se, zar ne? (...)

Iznenada se pojavio gospodin de Guersaint.

- Djeco, nisam se više htio gore zadržavati: dvaput sam se morao probijati kroz procesiju da bih stigao ovamo... kakav prizor! To je sasvim sigurno prva lijepa stvar kojoj prisustvujem otkad sam ovdje. I počeo im je opisivati kako se vidjela procesija s vrha Kalvarije.

- Zamislite, djeco, drugo nebo kao odraz onoga gore, ali nebo sastavljeno od samo jednog divovskog zviježđa. To naviranje zvijezda izgleda kao da se gubi vrlo daleko, u tamnim dubinama; a plameni tok predstavlja monstrancu, pravu monstrancu čije je podnožje ocrтано stubištima, držak dvama usporednim alejama, a hostija okruglom tratinom koja se kruni. To je monstranca od užarena zlata koja na tamnoj pozadini noći gori u neprekidnom svjetlucanju zvijezda koje se kreću. Nema ničeg drugog osim nje, ogromne i vladajuće... Uistinu, nikad nisam video ništa ljepše, ništa veličanstvije!

Gestikulirao je; bio je izvan sebe, u njega su navirali osjećaji umjetnika.

Emile Zola
(Lourdes, Slovo, Zagreb, 2004.)

Priredio: TOMISLAV MATIĆ

sposobnost „izvlačenja“ glazbe i njen pretvaranje u „ekstatički čin bivanja.“ Ima trenutaka – začudo, upravo u dijelovima repertoara koji nisu dijelom svetih skladbi – kao što je Zerlinina arija „*Vedrai carino*“ iz njegove opere Don Giovanni, u kojima Mozart prenosi „Božje otkucaje srca doživljene očima djeteta.“

Božanski su otkucaji srca stvorili sama naša srca. Kada se njihovo najčišće ovozemaljsko očitovanje, Bezgrešno Srce Marijino, približilo njenoj rođakinji Elizabeti, na zvuk njena pozdrava poskočilo joj je dijete u utrobi. Psiholozi tvrde kako dijete još mjesecima nakon rođenja pamti glazbu koju je čulo dok je još bilo u utrobi. Prva i najljepša glazba što ju je Sv. Ivan Krstitelj ikada čuo bio je Marijin „Veliča“ te nije nemoguće pomisliti kako ga se sjetio u trenutku kada mu je, kod pogubljenja, srce prestalo kucati.

Čovjek koji se rodio s prirođenim glaukom, i koji je ostlijepio do svoje dvanaste godine, pjevač Andrea Bocelli, prisjeća se kako su liječnici njegovoj majci preporučili neka „pobaci dijete,“ jer neće biti rođeno zdravo. No „ta je mlada hrabra supruga odlučila ne pobaciti, i djetesse se rodilo... Slobodno me nazovite pristranim, ali osobno smatram da je ispravno odlučila!“ - kaže Bocelli.

Sva je ovozemaljska glazba pokušaj „izvlačenja iz sfera one božanske Ljubavi koja je rekla: „Neka bude.“ „Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh ...“ (Jer 1,5). Sv. Pavao je tu glazbu pronio kroz narode, jer je znao: Bog „me odvoji već od majčine utrobe“ (Gal 1,15).

To nisu nikakve „bapske priče“, već činjenice. Zanjekati ih, značilo bi odbiti znanstveno pristupiti duši. Buka koja postoji u

DOKAZANO JE DA NEROĐENA BEBA MOŽE VRLO DOBRO ČUTI GLAZBU I DA REAGIRA NA SKLADNE ZVUKOVE KOJI SE PONAVLJAJU

našoj kulturi, nijekanje je miloga glasa Božjega. Radi toga oni koji žele utišati taj glas postaju agresivni i živčani te odbacuju svaku razumno raspravu o svetosti života. Bezgrešna je Majka ostvarila naj-savršeniju notu ovoga svijeta, budući da je začeta slobodna od izvorne buke grijeha. Svet je danas i više negoli bučan: ne bi uopće niti bio u stanju razlikovati buku od sklada, da je Marija anđelu umjesto „da“ odgovorila „ne“.

U nam živi i buja i gori Nada!

...i, moja gospodo, da nema u našim vrućim hrvatskim srcima nade da će ovo starodrevno Hrvatsko Kraljevstvo opet uskrsnuti, da će oni slavni naši hrvatski kraljevi (koji su imali sto velikih i šezdeset malih lada) i opet jednom zavitlati žezlom, svetim žezlom Hrvatske Kraljevine, mi bismo sad svi polegli u naše rodoljubne grobove. Vjerujte mi! Svi bismo mi polegli u naše rodoljubne grobove - i ništa. Ni makli se ne bismo od rodoljublja. - Ali tako? U nam živi i buja i gori Nada! Nada da ćemo biti svoji! Slobodni! Veliki! Da će naša starodrevna Kraljevina i opet biti među prvima - velika i slavna! Pa zato dižem ovu čašu u Njenu Slavu! Da bog da doživjeli mi to što prije! I Slavu! I veselje! I onih sto velikih i šezdeset malih lada, i još stotinu ovakvih kraljevskih sajmova!

Miroslav Krleža

Uredništvo i uprava: Ilica 29/I, Zagreb • **Tel/fax:** 01/48 33 360 • 098/ 9600 917 • **e-mail:** trecidan@trecidan.hr, www.hkz-mi.hr **Uredovno vrijeme:** 9 – 13 sati • **Osnivač:** Zajednica mladih «Mi» • **Nakladnik:** Treći dan d. o. o., Stara cesta 25, 10251 Hrvatski Leskovac • **Glavni urednik:** Mate Krajina • **Odgovorni urednik:** Jozo Mario Tolj

Uredničko vijeće: Jozo Mario Tolj, mr. Krešimir Cerovac, dr. Lucija Ijubić, dr. Božo Skoko

Prevoditeljica s engleskog: Aleksandra Chwalowsky • **Grafičko oblikovanje:** Elvis Duspara

Preplate i uplate za tuzemstvo: Treći dan d. o. o., Stara cesta 25, 10251 Hrvatski Leskovac,

IBAN HR282360000101942079, SWIFT: ZABAH2X,

Godišnja preplata: 100,00 kn • **Inozemstvo:** BiH – 200 kn, Švicarska – 40,00 CHF, Ostale zemlje – 30,00 E